

KVS 150 ÅR

Temaåret för bildning 2024

teorier

Utgivare

Kvs

Säätiö • Foundation

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Förord

Undervisnings- och kulturministeriet utlyste 2024 som Temaåret för bildning, och dess mål var att torka av dammet från bildningen och verbalisera bildning i denna dag. Under året granskades bildning med avseende på en hållbar framtid, jämlikhet, vetenskap, konst och kultur, läskunnighet samt livslångt lärande. Som övergripande teman valdes digitalisering och medkänsla.

Idén om Temaåret för bildning uppstod för redan tre år sedan. Vi kunde inte ens föreställa oss hur aktuellt temat skulle bli: Det har brutit ut ett krig i Europa till följd av Rysslands anfall mot Ukraina. Demokratin står under hot då diktatorer försöker vinna makt. Världsekonomin krisar och marknaderna är instabila. Klimatförändringen hotar vår planet. Rädslan är att bildningen kan bli nertrampad under dessa förändringar.

Under Temaåret för bildning visade hundratals aktörer att bildningen är värd att försvara. Evenemangsåret firades samtidigt som besparingarna i statsfinanserna har påverkat alla aktörer och samhällssektorer. Vi tappade inte modet. Evenemangen har ingett framtidshopp. Dammet har torkats av med entusiasm såväl i hemlandet som internationellt – i den mån att ordet Sivistys (bildning) har lanserats vid sidan om Sauna, Sisu och Sibelius!

Under temaåret blev det klart att bildning i första hand handlar om gärningar som hjälper oss att finna lösningar på de kniviga utmaningar som vi står inför idag. Bildning ses som ett mångskiktat och flerdimensionellt begrepp. Bildning framstår i denna dag som vardagsbildning. Vardagsbildning är gärningar för att fundera på vad man kunde göra för andra – i synnerhet för dem som löper risken att marginaliseras.

Vi vill tacka alla som var med och förverkliga temaåret. Vi tackar också alla som deltog i evenemangen och gav sina egna insikter i diskussionen.

Tack till det 150 år fyllda Folkupplysningssällskapet, på vars initiativ och under vars koordination vi firade året. Tack till undervisnings- och kulturministeriet, och i synnerhet kanslichef Anita Lehtikainen, för att ha möjliggjort temaåret. Tack till jubileumskommittén som ledde temaåret och alla samarbetspartner.

I denna temaårsrapport sammanställs årets resultat. Rapporten är ett verktyg för bildningens modiga försvarare.

Ett varmt tack för möjligheten att bidra till temaårets genomförande. Vi önskar er njutbar läsning och effektiva gärningar för bildningen,

Helsingfors den 19 mars 2025

Sirpa Pietikäinen, ordförande för jubileumskommittén för Temaåret för bildning

Beskyddare av Temaåret för bildning

President Tarja Halonen och **Ungdomssektorn rf**

Sammanfattning

Undervisnings- och kulturministeriet utlyste år 2024 till Temaåret för bildning. Temaåret för bildning inföll vid en tidpunkt där världens demokratiska utveckling har stannat upp, klimatförändringen skakar om planeten, vårt land genomgår en ekonomisk kris, extremism lyfter än en gång på huvudet och det förs krig i Europa då Ryssland gått till angrepp mot den självständiga staten Ukraina.

Målet med Temaåret för bildning var att skapa en diskussion kring rötterna av vår civiliserade stat, torka av dammet från bildningen och verbalisera bildning i denna dag. De sex huvudtemana för temaåret var en hållbar framtid, jämlikhet, vetenskap, konst och kultur, läskunnighet och livslångt lärande. Digitalisering och medkänsla var också övergripande teman.

Temaåret för bildning var ett år för evenemang: evenemangen hade totalt över 200 000 deltagare i Finland och utomlands. Temaåret koordinerades av Folkupplysningssällskapet rf. (Kvs Stiftelse) som firade sitt 150-årsjubileum. Temaåret inkluderade också en turnéutställning i Finland av bildningens och lärandets vetenskapscenter Soppi, som upprätthålls av Kvs Stiftelsen. Utrikesministeriets beskickningar fick tillgång till bildningsmaterialet och ordet Sivistys lanserades som en gåva till världen.

I denna rapport beskrivs verksamheten och resultaten från Temaåret för bildning. Bildning är en flerdimensionell grund för den civiliserade staten med djupa rötter i det finländska samhället. Ur individens perspektiv är bildning en hoppningivande resurs: bildning är i synnerhet verksamhet för en bättre morgondag. Ur samhällets perspektiv står bildningen inför hot bland annat på grund av ekonomiska besparingar och ökande extremism. Rapporten lyfter fram betydelsen av att försvara bildningen, som stärker hela samhällets resiliens och tryggar framtiden.

Rapporten är avsedd för alla sektorer i samhället för att stödja framtiden av vår civiliserade stat. Denna rapport är ett underlag för bildningens alla modiga försvarare.

Inledning

Målet med Temaåret för bildning 2024, som utlysts av undervisnings- och kulturministeriet, var att torka av dammet från bildningen och verbalisera bildning i denna dag. Temaårets tidsintervall och inspiration var Folkupplysningssällskapets (Kvs Stiftelsen) 150-årsjubileum.

Under Folkupplysningssällskapets existens har Finland blivit en av världens mest framgångsrika stater. Vår hedersuppgift under jubileumsåret var att koordinera Temaåret för bildning. Undervisnings- och kulturministeriet gjorde det möjligt för oss att koordinera Temaåret med sin treåriga finansiering (sammanlagt 100 000 euro). Utöver denna finansiering satsade Kvs Stiftelsen (Folkupplysningssällskapet rf.) särskilt mycket på temaårets produktion och kommunikation. Det bör nämnas att temaårets evenemangsanordnare ordnade evenemangen med sin egen finansiering. Flera evenemang ordnades som talko- och frivilligarbete.

Temaårets jubileumskommitté valde sex huvudteman för att betrakta bildningen. Huvudtemana var en hållbar framtid, jämlikhet, vetenskap, konst och kultur, läskunnighet och livslångt lärande. Som övergripande teman valdes digitalisering och medkänsla.

Temaåret för bildning samlade en stor grupp aktörer från olika samhällssektorer för att ordna evenemang i Finland och utomlands. Man ansökte om att bli evenemangsanordnare på webbplatsen för Temaåret för bildning (sivistys.fi). Språken på webbplatsen var finska, svenska, engelska, de tre samiska språken och romani. Evenemangsansökningarna behandlades av Folkupplysningssällskapet. Vid bedömningen beaktades evenemangets koppling till temaårets huvudteman samt anordnarens engagemang i principerna för tryggare rum och rapportering om evenemanget.

Inför temaåret ordnade Folkupplysningssällskapet i samarbete med public service-mediebolag Yle framtidsevenemanget Aurora med temat bildning i Levi i Finlands Lappland 17.11.2023. Temaåret för bildning öppnades officiellt 13.12.2023 i ett seminarium för hållbar utveckling som ordnades av undervisnings- och kulturministeriet. Seminariets tema var kreativitet, välmående och bildning som acceleratorer för hållbarhetsomvälvningen.

Folkupplysningssällskapet ärade Temaåret för bildning och sitt 150-årsjubileum genom att ordna Bildningens och lärandets vetenskapscenter Soppis turnéutställning. Soppi bjöd in alla intresserade att ta del av bildningens historia: Utställningsturnén omfattade 12 orter och 18 utställningsplatser. Turnéutställningen genomfördes i samarbete med lokala anordnare. Finlands Nationalgalleri bjöd på Soppi-turnéns virtuella utställning Hugo Simbergs värld. Hugo Simberg (1873–1917) var en finländsk symbolistisk målare och grafiker. Folkupplysningssällskapet tillhandahöll VR-glasögon och ordnade introduktion till de lokala partnererna.

Ett betydande antal nyckelpartner deltog i temaårets anordnande: Aula Research Oy, Stiftelsen Dialogpaus, Fountain Park Oy, Finlands Nationalgalleri, Kommunförbundet, Läscentrum ry, MustRead, Utbildningsstyrelsen, ProCom – Föreningen för kommunikationsproffs, Finlands Hembygdsförbund rf, MTV/samhällsfestivalen SuomiAreena, Finland-Samfundet, Solar Films Inc. Oy och Vetenskapliga samfundens delegation.

Temaårets synlighet följdes upp i olika kanaler. Folkupplysningssällskapet höll regelbundna infowebbinarier för evenemangsanordnarna. Evenemangsaktörernas och nyckelpartnerernas kommunikation understöddes bland annat genom ett enhetligt visuellt utseende för temaåret. Påverkanskommunikation riktades till riksdagsledamöter och beslutsfattare i stor utsträckning i samarbete med MustRead-publiceringsverksamheten.

Denna rapport sammanställer verksamheten och resultaten från temaåret i ett omslag. Rapporten innehåller en analys av evenemangsårets innehåll, resultaten från medborgarsamrådet och en sammanfattning av Bildningens och lärandets vetenskapscenter Soppis utställningsturné. I slutet av rapporten finns information om mediesynlighet och de artiklar som publicerats i MustRead.

Förhoppningen är att temaårets resultat ska användas i stor utsträckning inom olika samhällssektorer samt vid påverkan av beslutsfattare för att trygga fortlevnaden av vår civiliserade stat.

Innehåll

Förord	1
Sammanfattning	2
Inledning.....	3
Innehåll	4
2. Bildning är kontinuerlig utveckling	5
2.1 Individens förhållande till bildning	5
2.2 Det viktigaste med bildning är jämlikhet och likabehandling.....	5
2.3 Samhällets viktiga roll i bildningens utveckling	6
2.4 Svårt att definiera bildning – rädslan är en minskad uppskattning	6
2.5 Bildningen måste förändras i takt med världen.....	7
3. Temaåret och evenemang	9
3.1 Hållbar framtid.....	14
3.2 Mångfald, likabehandling och nyfinländskhet.....	19
3.3 Från vetenskap till bildning.....	24
3.4 Kultur och konst som bildningens föregångare	29
3.5 Läskunnighet och dialog	34
3.6 Livslångt lärande och bildning	40
Medborgarhörande resultat	44
Soppi-turnéutställningen	49
Slutord – Är dammet borta?	52
Rapportens innehållsproduktion	55

2. Bildning är kontinuerlig utveckling

Detta kapitel innehåller en analys av vad bildning är i dag och vad den borde vara i framtiden. Grunden för analysen är synpunkterna av temaårets evenemangsarrangörer som samlats in på rapporteringsblanketten. Analysen omfattar totalt 135 evenemangsrapporter.

Bildning är ett omfattande begrepp som hänvisar till människans andliga och kulturella utveckling. Bildning täcker bland annat kunskaper, färdigheter, moral och estetik. Bildning har varit – och är fortfarande – ett föremål för undersökningar inom flera olika vetenskapsgrenar och funderingar bland filosofer. Bildning är ett begrepp som ständigt utvecklas och som återspeglar samhällets värderingar och mål.

En bildad person lyssnar, tänker kritiskt, uppskattar vetenskap, konst och kultur samt agerar etiskt och ansvarsfullt. Bildning möjliggör ansvarsfullt medborgarskap, självständigt tänkande och medkänsla för andra människor och naturen. Med hjälp av bildning bygger man en dialog och förståelse för många slags världsbilder. Bildning är en levande och dynamisk process som förenar den individuella och den samhälleliga tillväxten.

2.1 Individens förhållande till bildning

Temaårets evenemang tog ställning till individens förhållande till bildning. Bildning anses vara nyfikenhet, livslång utveckling av en själv och andlig tillväxt; en strävan efter att förstå sig själv och världen på ett djupare plan. Kritiskt tänkande, dvs. förmågan att analysera information och kritisera samt ta emot kritik, är en viktig del av bildningen.

Bildning är förståelse av kultur, konst och historia samt förmåga att uppskatta skönhet. Bildning är också praktiska färdigheter, såsom kroppsliga och manuella färdigheter, språkkunskaper och matematiska färdigheter. I dagens läge anses bildning även omfatta ekosocial bildning. Ekosocial bildning betonar människans ansvar för alla arter som lever på jorden, naturen och miljön. Ekosocial bildning ses som nyckeln till en hållbar framtid.

Bildning är också förknippad med förmågan att vara en god människa och förstå skillnaden mellan rätt och fel. Det räcker inte att man har skaffat sig mycket kunskaper, utan man måste också kunna använda dem för ett gott ändamål. Likabehandling och medkänsla är viktiga värderingar som associeras med bildning.

2.2 Det viktigaste med bildning är jämlikhet och likabehandling

Jämlikhet och likabehandling ansågs vara de viktigaste värderingarna med anknytning till bildning, vilket framgick av diskussionerna i temaårets evenemang. Även gemenskapens och medkänslans betydelse lyftes mycket ofta fram.

Bildning omfattar medkänsla, uppskattning för olikheter och respekt för alla människor oberoende av deras bakgrund. Hjärtats bildning, som omfattar empati och att ta hänsyn till andra, är ytterst viktigt. Bildning främjar förståelse och samarbete mellan människor. Den främjar förmågan att lyssna och fundera på idéer som avviker från ens eget perspektiv. Öppen och konstruktiv diskussion är en väsentlig del av bildningen.

Medkänsla, dialog och gemenskap är viktiga delar av bildningen. De bidrar till att skapa samhällen där var och en kan känna sig uppskattad och hörd. Bildning skapar delaktighet och engagemang i samhället.

2.5 Bildningen måste förändras i takt med världen

Bildning kräver kontinuerlig uppdatering av kunskap och kompetens. Även bildningens definition förändras och utvecklas i takt med samhället – under olika tidsåldrar uppstår och betonas olika delområden inom bildning. Bildning i sig omfattar möjligheten till omformulering, vilket åskådliggörs av olika synpunkter på bildning. Härnäst beskrivs de synpunkter som ofta lyftes fram i analysen av evenemangsrapporterna.

En föränderlig värld kräver ny kompetens av alla, och bildningen ska vara inkluderande och tillgänglig för alla. Samhället ska stöda medborgarnas ansträngningar att lära sig och utvecklas genom livet: Var och en ska ha möjlighet att lära sig och bilda sig oberoende av bakgrund eller livssituation. Vikten av kreativitet, inlärningsprocessen och repetition ska beaktas som verktyg i människans tillväxt och bildningens utveckling.

Betydelsen av ekosocial bildning och hållbarhet som bildningens delområden framhävs i och med klimatkrisen. Bildningen ska främja en ansvarstagande världsrelation samt förståelse för människans och miljöns komplicerade förhållanden. Bildning begränsas inte till interpersonella relationer, utan ska också omfatta respekt för andra arter och planeten. En bildad människa förstår och uppskattar naturens mångfald och arbetar för att bevara den.

Digitaliseringen är en viktig del av bildning i dag. Digitaliseringen har i praktiken gjort all information tillgänglig för oss. I bästa fall kan digitala verktyg förbättra tillgängligheten och jämlikheten, men det kan vara svårt att särskilja pålitlig och korrekt information från felaktig information. Grundläggande digitala färdigheter och kritiskt tänkande är dock centrala för att uppnå den fulla nyttan av digital bildning.

Forskningsdata och en vetenskapsbaserad världsbild utgör grunden för bildning. Bildning ska bygga på korrekt och tillförlitlig information som är tillgänglig och begriplig för alla. Effekterna av artificiell intelligens, informationssökning och bildningens formulering blir aktuella i framtiden.

En viktig form av bildning är yrkesbildning, och dess uppskattning bör resas till en lämplig nivå. Yrkesbildning är förknippad med förutom djup kompetens inom den egna branschen även bedömning av och ansvarstagande för den egna verksamhetens samhällseliga konsekvenser. Yrkesutbildning har en avgörande betydelse för yrkesbildningen, men i större utsträckning också för främjandet av bildningens jämlikhet i samhället.

Konst och kultur är viktiga delar av bildningen som ger hjärnan näring, stöder utvecklingen av medkänsla och hjälper individen att vara närvarande för sina jämlikar. Kultur och konst upprätthåller också den mentala försörjningsberedskapen och resiliensen.

Framtidstro och hopp är viktiga teman när man tänker på bildningens betydelse i framtiden. Framtidstron kan ses som en väsentlig indikator för bedömningen av bildningsinvesteringarnas avkastning. Det är viktigt att skapa en värld där unga har framtidsutsikter och vilja att investera i sig själva i form av utbildning och bildning. En viktig del av bildningen är att skapa hopp och aktörskap, i synnerhet hos yngre generationer. Med hjälp av bildning främjar man en positiv förändring och skapar tro på en bättre framtid.

Tre insikter om bildning

1. Bildningen är hotad på samhällsnivå, men hoppet ligger hos individerna: Vi lever i mörka tider för bildningen på samhälls- och institutionsnivå. Nedskärningar i bildningen, polarisering, falska nyheter, geopolitiken och kulturella konflikter utmanar bildningens utveckling. På individuell nivå syns dock intresset för att värna om och utveckla bildningen starkt bland evenemangsanordnarna och deltagarna.
2. Bildning upprätthåller den mentala försörjningsberedskapen: Bildning hjälper en att förstå och verbalisera världen och stöder därmed överlevnaden. Bildning skapar aktörskap och inger hopp för framtiden.
3. Bildningen måste förändras med världen: Ständig utveckling är en väsentlig del av bildning. För att bildningens definition ska hållas relevant även i framtiden måste den förändras i takt med samhället.

Intervju: president Tarja Halonen

Sauna, sisu och sivistys

Vad betyder ordet sivistys?

Sivistys, dvs. bildning, betyder en övergripande inställning till det egna livet och andra människor samt världen i större utsträckning. Den syns bland annat i ens förhållande till olika kön eller invandrare. Vår bildning framgår tydligt av hur vi beter oss i vardagen och hanterar olika situationer.

Bildning ger oss en helhetsbild och hjälper till att ställa olika förändringar i proportion. Utan bildning förkortas och smalnar vårt tidsperspektiv och nödvändiga reformer kan misslyckas.

Bildning är en väsentlig del av hållbar utveckling. Det fjärde målet i FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling behandlar undervisning, men hela Agenda 2030 grundar sig på en ny slags kultur, eller med andra ord på bildning. Den lägger grunder för vår inställning till världen.

Vilka är den finländska bildningens särdrag?

Den finländska bildningen är speciell för oss, eftersom den är oss närmast och kärast. Vår bildning har sina egna särdrag. Vårt nationalepos Kalevala är till exempel mycket annorlunda jämfört med andra motsvarande verk. Kalevala är mindre krigiskt. Det har en starkt kulturell och civilisatorisk stämpel. Även berättelsens hjälte, levnadsvise Väinämöinen, ger uttryck till denna civilisatoriska stämpel genom att spela kantele (traditionellt stränginstrument i Finland) och med sitt åldersbundna tidsperspektiv. Visst måste man ta i beaktande att Elias Lönnrot kan ha inkluderat sina egna åsikter och ideal när han samlade in dikterna till Kalevala.

Det finska ordet för bildning, "sivistys", är också speciellt. Olika språk har betydande nyansskillnader vad gäller bildning, och det finns ingen direkt motsvarighet till ordet i andra språk. Därmed hör "sivistys" till samma kategori med "sisu" och "sauna".

Hur ser bildningens framtid ut?

Bildningens framtid väcker oro hos många av oss. Kan vi se bortom den ekonomiska avgrunden?

Under ekonomiska kriser måste man ofta försvara bildning och kultur. Nedsparningarna i bildning och kultur kan leda till långvariga negativa konsekvenser, i synnerhet för unga. Utbildningen bör eftersträva större mål än enbart direkt ekonomisk nytta. Uppskattningen av bildning bör inte mätas enbart i pengar. Som Winston Churchill lär ha konstaterat när någon föreslog nedsparningar i konst för att täcka de stigande försvarsutgifterna under andra världskriget: "Vad är det då vi kämpar för?"

Världen har förändrats på många sätt och blivit allt mer mångfacetterad. Väpnade konflikter kommer kanske inte att minska i framtiden. Krig innebär alltid stort mänskligt lidande, ekonomiska förluster och ekologisk förödelse. Fred ska alltid vara det mål som man strävar efter, även under själva krigandet.

Såväl små som stora stater och deras befolkning står inför problem om resurserna endast fördelas till de få. Vi behöver alltså mänskliga rättigheter, demokrati och pluralism. De är också en del av bildning.

Enligt FN:s hållbarhetsrapport är situationen sämre nu än den var 2012, när Agenda 2030 godkändes. Men vi måste arbeta för att förbättra situationen.

En multilateral värld kan medföra nya synpunkter även i vår egen bildning. Kineser uppskattar tålamod mer än vi gör. Problem i befolkningsstrukturen, såsom åldrande, är utmaningar där vi kan lära oss någonting från den nepalesiska kulturen, där relationen mellan föräldrar och barn är livslång och dubbelriktad. De mänskliga rättigheterna gäller oavsett ålder, från den första till den sista dagen.

3. Temaåret och evenemang

Det ordnades 231 evenemang runt om i Finland och utomlands inom ramen för Temaåret för bildning. Evenemangen behandlade bildningstemat eller hade många kopplingar till det.

#Sivistys2024-hashtaggen nämndes i genomsnitt fyra gånger per dag under året och nådde över 10 miljoner människor. Synligheten av Temaåret för bildning och antalet evenemang i förhållande till den ekonomiska insatsen var betydliga.

231 evenemang – nästan 200 anordnare

Nästan 200 organisationer deltog i ordnandet av evenemang. Många evenemang ordnades som ett samarbete mellan flera instanser. Fram till 20.1.2025 hade vi fått 135 evenemangsrapporter som täckte 164 evenemang.

Enligt evenemangsrapporterna var det oftast olika föreningar som ordnade evenemang. Därefter ordnade institut och bibliotek de flesta evenemangen. Även stiftelser samt universitet och forskningsanstalter utmärkte sig som evenemangsordnare under Temaåret för bildning. Dessutom ordnades evenemang av ämbetsverk, skolor och städer. Det fanns också bland annat kyrkor och församlingar, ministerier, museer samt vetenskapliga publikationer och tidskrifter bland evenemangsordnarna.

250 000 deltagare – räckvidd över 3 miljoner personer

Temaåret för bildning föregicks av framtidsevenemanget Aurora i november 2023. Teman för evenemanget, som ordnades gemensamt av public service-mediebolag Yle och Kvs Stiftelsen (Folkupplysningssällskapet rf.), var bildning och jämlikhet. Auroras innehåll nådde över 500 000 tittare. 2024 samhällseliga festival SuomiAreena hade bildning som ett av årets teman. Evenemanget, som ordnades av MTV Oy och Björneborgs stad, hade cirka 50 000 besökare.

De rapporterade evenemangen hade totalt 249 418 deltagare, på plats och på distans. Det genomsnittliga deltagarantalet var 1 459. Ett typiskt evenemang hade drygt 80 deltagare. Räckvidden av de rapporterade evenemangen uppgick enligt uppskattningarna till 3 391 345 personer och för ett typiskt evenemang till 224 personer.

10 € per deltagare

Temaåret för bildning ordnades med en liten budget. Det användes totalt 2,5 miljoner euro för att ordna de rapporterade evenemangen. Detta innebär 10 € per deltagare och 74 cent per person som nåddes. Vanligtvis använde man cirka 900 euro för att ordna ett evenemang. Ungefär en femtedel av evenemangen ordnades med en nollbudget.

Temaåret för bildning skulle inte ha förverkligats utan evenemangsordnarna. Totalt 2 482 personer deltog i ordnandet av de rapporterade evenemangen. Ett typiskt evenemang ordnades av en grupp på sju personer.

Målgrupp: Alla

Evenemangens målgrupper återspeglade kraftigt idén om att bildning tillhör alla. I evenemangsrapporterna berättade man oftast att evenemanget var avsett för alla intresserade eller allmänheten.

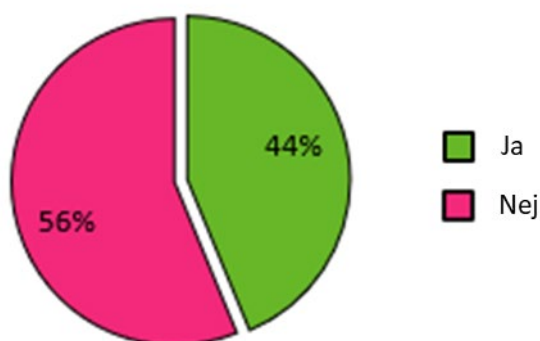
De näst vanligaste målgrupperna var vuxna, sedan barn och unga. Evenemang som var avsedda för lärare och anställda inom undervisningssektorn var också relativt vanliga. Dessutom vara populära målgrupper vetenskapsintresserade, forskare och barnfamiljer. Evenemang ordnades också uttryckligen för utlandsfinländare, personer med ukrainska som modersmål och äldre.

44 % av evenemangen var synliga i medierna

Temaåret för bildning syntes i medierna via bland annat Yle, MTV och MustRead. Folkupplysningssällskapets publikationer nådde tiotusentals användare på sociala medier.

Även temaårets evenemang fick synlighet i medierna. Nästan hälften av anordnarna av de rapporterade evenemangen berättade att deras evenemang hade fått mediesynlighet. Evenemangen var särskilt synliga på webben som till exempel nyheter eller meddelanden. Temaårets evenemang diskuterades i lokala och riksomfattande tidningar (till exempel Helsingin Sanomat och Hufvudstadsbladet). Man kunde också höra om evenemangen på radio på Yles kanaler och Radio Helsinki. Dessutom syntes evenemangen på tv via Yle och MTV samt på sociala medier.

Fick evenemanget synlighet i medierna?

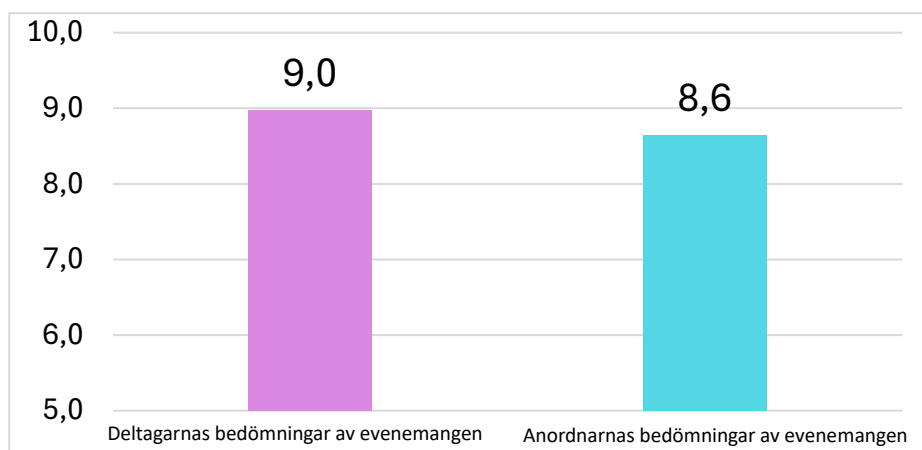

Figur 1. Evenemangsanordnarnas bedömning av de rapporterade evenemangens (n=135) synlighet i olika medier.

Evenemangens vitsord: 9

Evenemangen under temaåret 2024 ansågs vara mycket lyckade. Medeltalet av deltagarnas bedömningar av evenemangen var 9,0 på skalan 1–10. Evenemangsanordnarna gav medeltalet 8,6. Detta visar att både deltagarna och anordnarna var mycket nöjda med evenemangens genomförande och deras genomslagskraft.

Framgången av rapporterade evenemang

Figur 2. Medeltal som deltagarna och anordnarna av de rapporterade evenemangen (n=135) gav evenemangen. Hur lyckade evenemangen var bedömdes på skalan 1–10.

¾ av bildning är livslångt lärande

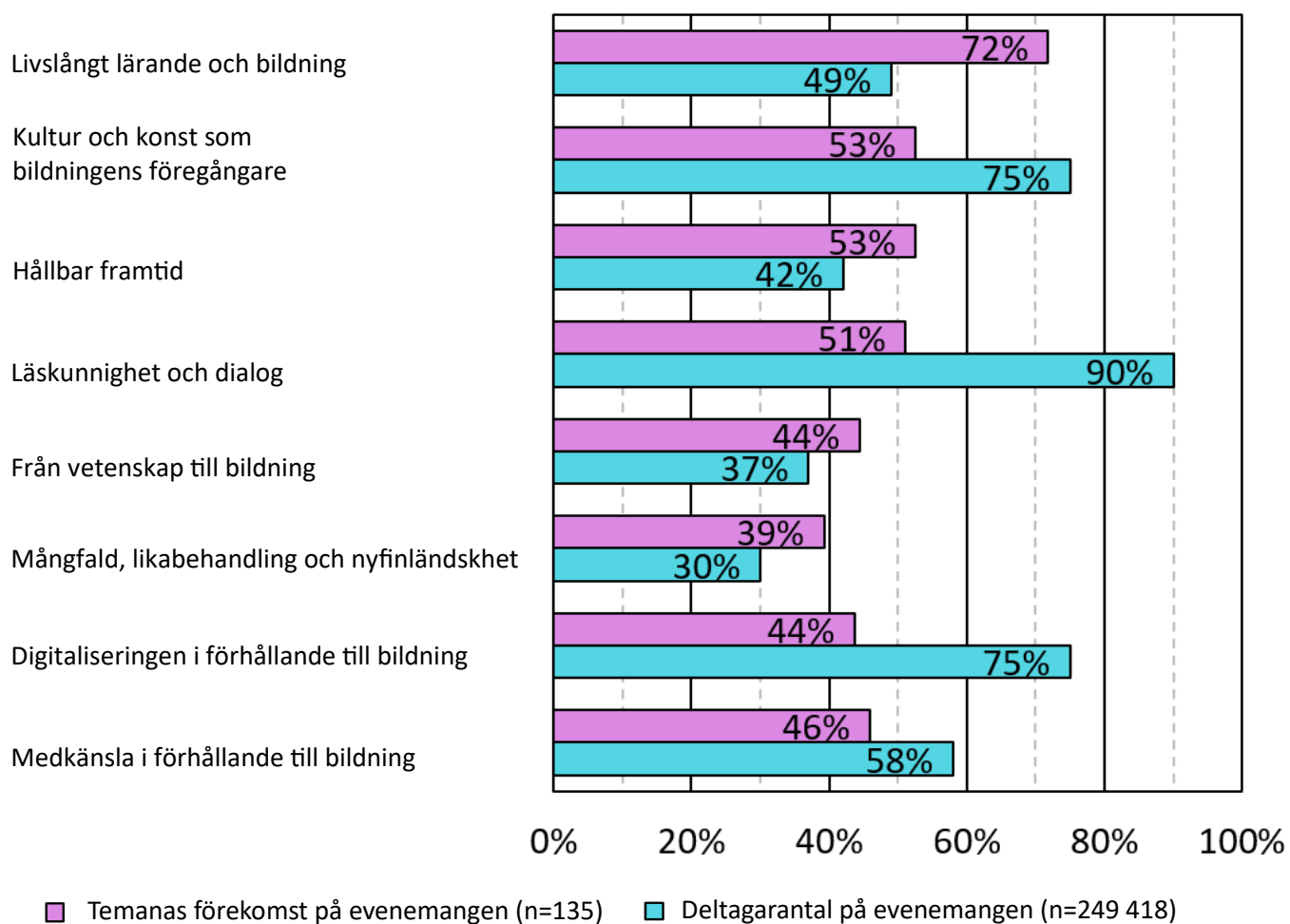
De sex huvudtemana för Temaåret för bildning var:

- hållbar framtid
- mångfald, likabehandling och nyfinländskhet
- från vetenskap till bildning
- kultur och konst som bildningens föregångare
- läskunnighet och dialog
- livslångt lärande och bildning

Dessutom var digitalisering och medkänsla övergripande teman.

Allra flest evenemang ordnades med temat Livslångt lärande och bildning – nästan tre fjärdedelar av alla rapporterade evenemang. Kultur och konst som bildningens föregångare, Hållbar framtid samt Läskunnighet och dialog var teman i över hälften av evenemangen. Temat Från vetenskap till bildning omfattade 44 % av evenemangen och Mångfald, likabehandling och nyfinländskhet 39 %. Under evenemangen framträdde också de övergripande temana för Temaåret för bildning: digitalisering (44 % av evenemangen) och medkänsla (46 %).

Temat Läskunnighet och dialog lockade flest deltagare. Upp till 90 % av alla deltagare gick på ett evenemang som på ett eller annat sätt handlade om läskunnighet och dialog. Evenemang med temat Kultur och konst som bildningens föregångare besöktes av 75 % av alla deltagare. Av de övergripande temana drog digitalisering flest deltagare.

Figur 3. De rapporterade evenemangens (n=135) fördelning per tema och antal deltagare.

De sex huvudtemana för Temaåret för bildning behandlas i separat i avsnitten 3.1–3.6. Avsnitten behandlar evenemangen med anknytning till temat i sin helhet samt deras viktigaste resultat. I behandlingen av resultaten har man beaktat temaårets övergripande teman, dvs. digitalisering och medkänsla. Avsnitten som behandlar temaårets olika teman (3.1–3.6) grundar sig på evenemangsanordnarnas rapporter och en innehållsanalys som gjorts utgående från rapporterna.

Tema

Hållbar framtid

SI/
VIS/
TYS

3.1 Hållbar framtid

En hållbar framtid innebär att vi uppfyller dagens behov utan att äventyra framtida generationers möjligheter att uppfylla sina egna. Ofta granskas hållbarhet från ekologiska, ekonomiska och sociala utgångspunkter. Även bildning har en central roll i denna balans: Bildning främjar kritiskt tänkande, etiskt övervägande och därmed hållbar verksamhet.

I detta avsnitt behandlas bildning närmare med avseende på en hållbar framtid, och begrundas hur bildning bidrar till att främja kommande generationers möjligheter att leva ett gott liv. Avsnittets sammanfattning har sammanställts utifrån en innehållsanalys av evenemang med anknytning till temat.

Under Temaåret för bildning rapporterades 71 evenemang med temat hållbar framtid, dvs. hållbarhet granskades i drygt hälften av evenemangen. Vid sidan om temat hållbar framtid var det vanligaste temat livslångt lärande – ett tema med en stark anknytning till framtiden. Tillsammans uppträdde dessa teman i 60 rapporterade evenemang.

Evenemangen med temat hållbar framtid lockade totalt 104 415 deltagare enligt anordnarnas rapporter. Upp till 129 923 personer deltog i temats evenemang på ett eller annat sätt.

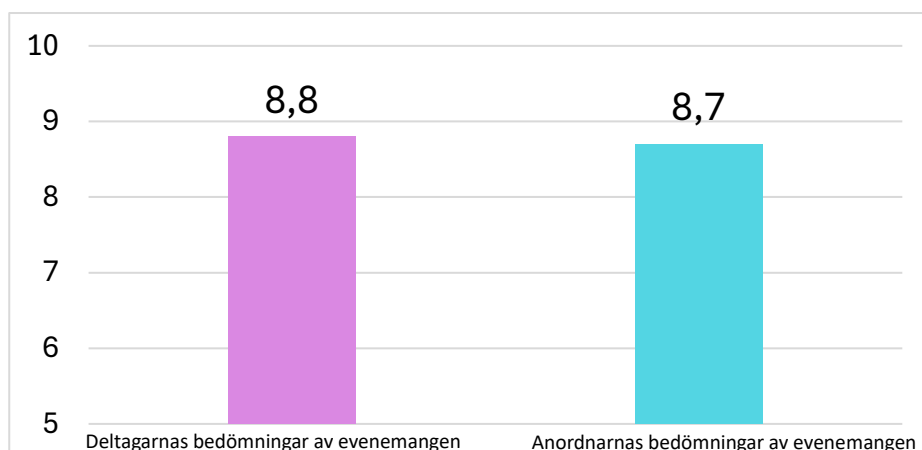
Evenemangen ordnades av 1 093 personer, och det användes 1,7 miljoner euro för att ordna de rapporterade evenemangen. Evenemangen fick beröm av både anordnarna och deltagarna, som bedömde att evenemangen hade lyckats utmärkt.

I kärnan för temaårets evenemang med temat hållbar framtid låg bildningens roll i att bygga framtiden. En hållbar framtid skapas av ekosocialt bildade personer som förstår kopplingarna mellan den ekologiska, sociala och ekonomiska verkligheten och kan bedöma konsekvenserna av sin egen verksamhet för nuvarande och kommande generationer, naturen och samhället.

En hållbar framtid som byggs upp genom bildning begrundas ofta med avseende på miljön, klimatförändringen eller förlusten av biologisk mångfald. Då pratar man om så kallad miljöbildning. De viktigaste frågorna för en hållbar framtid och bildningens indikatorer är också sociala aspekter – trygghet av medmänniskornas välmående när befolkningen åldras och unga kämpar med sin ork.

1 093	personer deltog i anordnandet av evenemangen
104 415	deltagare
129 923	nådda personer
1 693 237	summan som använts på att ordna evenemangen (€)

Evenemang med temat Hållbar framtid i siffror

Figur 4. Deltagarnas och evenemangsanordnarnas bedömningar av evenemangen med temat Hållbar framtid. Hur lyckade evenemangen var bedömdes på skalan 1–10.

Medkänsla är en av de viktigaste råvarorna för en hållbar framtid. Strävan efter bildning och en hållbar framtid förenas av förståelse för andra och medkänsla för medmänniskor och för en själv. Medkänsla driver oss till att värna om kulturarv och bygga upp samhällen där vi strävar efter att maximera nuvarande och framtida samhällsmedlemmars välmående. Medkänsla har en viktig roll i arbetslivet, särskilt för att främja välbefinnande i arbetet och samhörighet. Medkänslan bör också inbegripa andra arter och miljön.

Alla utbildningsnivåer och -former har en väsentlig roll som möjliggörare av en hållbar framtid. Utbildning ökar i synnerhet den kunskapsmässiga och samhällseliga bildningen – vi vet vad man bör göra och hur man kan uppnå en förändring i samhället. En hållbar framtid förutsätter att vi förstår vår historia och kan skapa en vision av framtiden. Bildning hjälper en att lära sig av det förflutna och stöda sig på sina erfarenheter för att skapa en hållbar framtid.

Digitalisering och teknologi har endast en central roll i skapandet av en hållbar framtid om vi kan använda dem rätt. Digitaliseringen av skolor och läroanstalter samt en mer utbredd användning av digitala inlärningsmiljöer för oss mot en mer hållbar framtid. Även artificiell intelligens har sin plats i en hållbar framtid, eftersom den har en betydande inverkan på arbetslivet och skolorna.

Även medierna och informationsförmedling är en väsentlig del av en hållbar framtid och bildning. Betydelsen av öppen och tillförlitlig information betonas hela tiden. Sociala medier kan i bästa fall öka ungdomars medvetenhet och stödja deras delaktighet, men när de används fel för de en längre bort från bildning och en hållbar framtid.

Framtidens hållbarhet behandlas ofta genom hotbilder och risker. En hållbar framtid bör dock också modelleras via hopp. Att skapa hopp motiverar en att agera och till gärningar i vardagen. Återvinning och en cirkulär ekonomi gör det möjligt för oss alla att vara med och bygga en hållbar framtid. Till exempel genom att använda textilbranschens cirkulära ekonomi, övervaka textilernas kvalitet och undvika överkonsumtion kan var och en av oss delta i byggandet av en hållbar framtid med en insats som motsvarar storleken på ett klädska.

En hållbar framtid ska skapas för barn, unga och generationer som ännu inte fötts. Det pratas mycket om ungas klimatångest. Unga har blivit aktiva deltagare i synnerhet i klimatsamtalet. Största delen av ungdomarna ligger någonstans mellan aktivism och lamslagenhet. Det är viktigt att försöka stärka de ungas delaktighet. Bildning bidrar till många ungas aktiva deltagande i att bygga en hållbar framtid.

Tre insikter

1. Bildning lägger grunden för en hållbar framtid: För att bygga en hållbar framtid behövs ekosocialt bildade människor som förstår kopplingarna mellan den ekologiska, sociala och ekonomiska verkligheten.
2. En hållbar framtid kräver omfattande kompetens: Alla utbildningsnivåer och -former har en väsentlig roll som möjliggörare av en hållbar framtid. Utbildning ökar den kunskapsmässiga och samhälleliga bildningen, vilket hjälper oss att förstå vår historia och skapa en vision av framtiden.
3. Vi behöver hopp i en verklighet som är full av hotbilder: En hållbar framtid bör modelleras via hopp. Att skapa hopp motiverar människor att agera och till gärningar i vardagen.

Erfarenheter av evenemangen:

"Hannu Heikkinen, forskare i ekosocial bildning, bedriver forskning för att utreda vad vi alla kan göra så att vi kan undvika en ekologisk kris som hotar oss och hela planetens biosfär – eller åtminstone lindra krisens konsekvenser. För att var och en ska kunna agera rätt för sig själv, för andra och för planeten måste man ha både kunskap och förmåga att använda sina kunskaper rätt." Artikelserien Från vetenskap till bildning på webbplatsen Tietysti.fi – Finlands Akademi

"Hållbart välmående är ett meningsfullt gott liv inom gränserna för planetens kapacitet. Vi åt väl och vegetariskt, slappnade av, rörde oss i skogen, tittade på inspirerande videor om att uppfylla grundläggande behov på ett hållbart sätt och diskuterade dem, och dessutom hämtade vi hem naturkosmetika eller skriftliga verk." Dagen för hållbart och gott liv – Jalotus rf

"Den ekologiska krisen är bildningens problem. Den kan lösas genom bildning. Genom kompetens, teknologi och innovationer kan vi göra en hållbar framtid verklighet. Men först måste vi föreställa oss och verbalisera den, och för detta behövs en ny slags bildning. Vi har ingen brist på information, vetenskap, teknik och ekonomiska resurser, utan idéer och tankar om hur de ska användas. Vi saknar en vision för hurdan slags bättre framtid vi vill eftersträva för planeten. Det är en bildningsfråga." Diskussionen om bildning, vårt livs bästa investering i framtidsevenemanget Aurora. – Kvs Stiftelsen

"Framtiden är mer hållbar när empati och förståelsen mellan människorna ökar, och i detta fall uttryckligen så att vi försöker förstå och utvidga språkliga uppfattningar." Webinarium om delaktig språkvetenskaplig forskning – projektet Språkmedvetenhet i vardagsfinnskan och förändring

Intervju: Ordförande för jubileumskommittén för Temaåret för bildning, europaparlamentariker Sirpa Pietikäinen

Bildningen måste bli mer högljudd

Vad betyder bildning för dig?

För mig har bildning en koppling till civilisation, det är en förmåga att verka i mänskliga samhällen. Vi människor måste vara bildade för att kunna skapa en civilisation.

Bildning är inte snobberi, utan vilja att växa och kollektiv vishet. Bildning är inte heller enbart ens utbildningsbakgrund; även en utbildad människa kan vara mycket bildad. Det finns ingen bildad eller obildad, utan vi alla är på en lång resa.

Bildning skapar en grund för spelreglerna och varför man gör som man gör. Maktens tredelning skulle inte finnas utan bildning, och inte heller bevarandet av miljön för kommande generationer.

Nu när miljöns och naturens gränser kommer emot, är det också bildning att begrunda sina egna konsumtionsbehov och varifrån de kommer. Köper jag till exempel en ny telefon för att jag behöver den för att ersätta min gamla trasiga telefon, eller köper jag den för statusens skull? Varifrån ska jag få upplevelser och glädjande erfarenheter?

Ekosocial bildning betyder att man bär ett kollektivt ansvar för världen och dess invånare. Det är solidaritet med andra människor, men också naturen och andra levande arter. Jag tycker det är skamfullt hur vi förhåller oss till andra arter och hur vi behandlar dem. Varför skulle vi vara annorlunda än alla andra, och inte djur bland andra djur? Hur har vi fått för oss att kalla andra arter för djur och oss själva för människor?

Varför är bildning viktigt?

Världen är komplicerad, och enskilda problem kan inte lösas utan att förstå kopplingen mellan olika fenomen. De olika hot som planeten står inför, såsom klimatets uppvärmning eller kemikalisering, är inte enskilda frågor.

Förändringstakten ökar hela tiden, problemen hopar sig och vi måste lösa dem samtidigt. Vi måste kunna medge att vi inte vet allt. Det krävs systematiskt tänkande och gränsöverskridande samarbete för att lösa komplicerade frågor. Bildning ger oss verktyg för detta.

Hur mår bildningen i Finland just nu? Uppskattar man bildning?

Å ena sidan uppskattar man bildning kanske mer än tidigare, och den är tillgänglig för allt flera. Finland har haft en stark tro på bildning, men jag är orolig för att den ska förvittras. I min barndom var dumhet det värsta man kunde tänka sig, men i dagens läge verkar okunnighet och tölpaktighet bli mer accepterade. Trumpism och populism är exempel på detta fenomen där ens egen magkänsla är lika värdefull som forskares åsikter. De här människorna är högljudda, medan de bildade är tysta. Kanske bildade människor borde öppna munnen oftare.

Det är framför allt en global utmaning att främja bildning. Här anser jag att man kunde dra större nytta av internationella organisationer, såsom Unesco, som bedriver utmärkt forskning. Även Europeiska unionen kunde göra mer för att främja bildning. Finland kunde vara en drivkraft inom EU som främjar och förnyar bildningen. Alla borde ha rätt till utbildning, bibliotek och bildning oberoende av sin nationalitet.

Tema

Mångfald, likabehandling och nyfinländskhet

SI/
VIS/
TYS

3.2 Mångfald, likabehandling och nyfinländskhet

Bildning bygger på idén att alla människor har ett lika värde och samma rättigheter. Bildning främjar öppenhet och respekt för olika kulturer, språk och perspektiv. Mångfald berikar samhället samt främjar förståelse för och samarbete mellan människor med olika bakgrund. Ett civiliserat samhälle värdesätter och stöder mångfald, vilket skapar en grund för en fredlig och dynamisk samvaro.

I detta avsnitt går vi igenom hur evenemangen med temat mångfald, likabehandling och nyfinländskhet hänför sig till bildning. Avsnittets sammanfattning har sammanställts utifrån en innehållsanalys av evenemang med anknytning till temat.

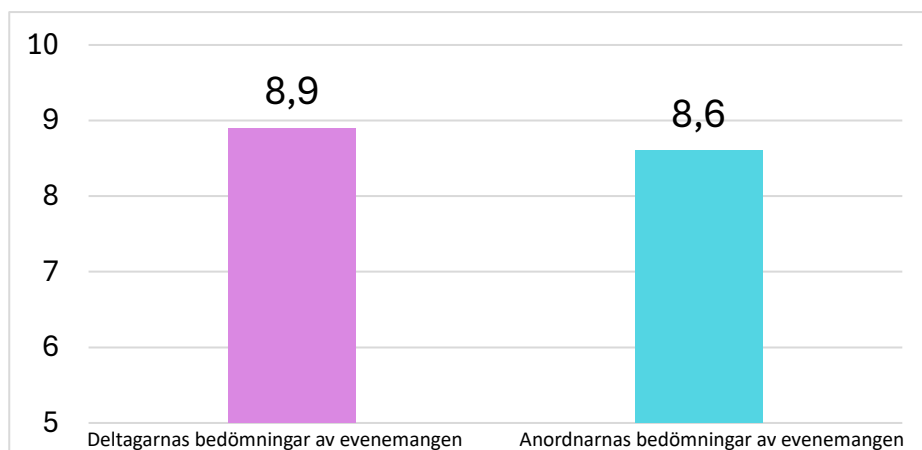
Nyfinländskhet framhäver invandrades och nya medborgares betydelse i samhället. Medkänsla och förståelse för människor med varierande bakgrund är en del av bildningen. Nyfinländskhet berikar kulturen och skapar nya perspektiv och erfarenheter som främjar samhällets utveckling och innovationer.

Av de rapporterade evenemangen under temaåret behandlade 39 % mångfald, likabehandling och nyfinländskhet. Temat Livslångt lärande uppträdde oftast vid sidan om temat Mångfald, likabehandling och nyfinländskhet (47 rapporterade evenemang). Evenemang med temat Mångfald, likabehandling och nyfinländskhet besöktes av sammanlagt 73 749 deltagare. Evenemangen nådde uppskattningsvis 92 123 personer.

1 027 evenemangsanordnare deltog i anordnandet av evenemang med temat Mångfald, likabehandling och nyfinländskhet, och evenemangens förverkligade budget var 1,6 miljoner euro. Enligt anordnarnas och deltagarnas bedömning var evenemangen mycket lyckade – både anordnarna och deltagarna gav evenemangen berömliga vitsord.

1 027	personer deltog i anordnandet av evenemangen
73 749	deltagare
92 123	nådda personer
1 606 451	summan som använts på att ordna evenemangen (€)

Evenemang med temat Mångfald, likabehandling och nyfinländskhet i siffror

Figur 5. Deltagarnas och evenemangsanordnarnas bedömningar av evenemangen med temat Mångfald, likabehandling och nyfinländskhet. Hur lyckade evenemangen var bedömdes på skalan 1–10.

Temat Mångfald, likabehandling och nyfinländskhet behandlades på evenemangen bland annat under föreläsningar, pandediskussioner, föreställningar och utställningar. Evenemangen betonade i synnerhet betydelsen av en civiliserad diskussion som tar hänsyn till andra. Detta tillvägagångssätt främjar mångfald och samhörighet och verkar som en effektiv motvikt till polarisering.

En kulturell och språklig mångfald berikar samhället. Olika kulturer och språk medför nya tankar och perspektiv som främjar innovation och kreativitet. Detta leder till bättre lösningar och utveckling inom olika branscher. Mångfald skapar olika typer av konst, musik, litteratur och matkultur som berikar samhällets kulturliv. Detta gör samhället med levande och intressant.

Mångfald möjliggör också ekonomiska fördelar, när olika färdigheter och kompetenser slås samman. Detta kan förbättra företags konkurrenskraft och skapa nya affärsmöjligheter. Närvaron av olika språk berikar det språkliga landskapet, erbjuder möjligheter att lära sig nya språk och kommunicera i vidare utsträckning. Detta kan i sin tur öppna dörrar för internationellt samarbete och förståelse.

I utbildningen betonas likabehandling också i elevernas styrkor och tillgängliga undervisningsmaterial. En mångsidig lärarutbildning och det stöd som skolan erbjuder olika elever är väsentliga för att främja inkludering och delaktighet.

På arbetsplatser syns likabehandling i att arbetstagarna behandlas på samma sätt och har likadana arbetsförhållanden. Likabehandling säkerställs genom rättvisa och icke-diskriminerande rekryterings- och avlöningsprocesser. Arbetsgemenskapen ska skapa och upprätthålla en arbetsmiljö där alla arbetstagare kan känna sig trygga och uppskattade.

Nyfinländskhet utmanar organisationer och institutioner till att tänka om strukturerna i deras verksamhet. Organisationer och institutioner måste anpassa sina tjänster till att bättre motsvara nyfinländarnas behov. Man måste i synnerhet tänka på tjänsternas tillgänglighet. Det kan till exempel innebära att man erbjuder tjänster på flera språk eller börjar tillämpa kulturellt sensitiv praxis. Det är viktigt att nyfinländare kan delta i och påverka samhällets verksamhet på dess olika nivåer.

Medkänsla och rättvisa spelar en central roll i att värna om mångfald och likabehandling. Medkänsla främjades också i temaårets evenemang – bland annat genom principerna för ett tryggt rum och respektfull diskussion. Som ett sätt att uppvisa medkänsla betraktades ett begripligt och tillgängligt språkbruk. Diskussionerna under evenemangen som behandlade mångfald, likabehandling och nyfinländskhet väckte tankar, skapade samhörighet och gemenskap. Deltagarna lärde sig mer om bland annat olika kulturer, språklig mångfald och kvinnans historiska ställning. Den rikedom som mångfald medför framhövdes.

Tre insikter

1. En bildad diskussion främjar mångfald och samhörighet: Betydelsen av en bildad diskussion som tar hänsyn till andra framhävs. Diskussion främjar mångfald och samhörighet och verkar som en effektiv motvikt till polarisering.
2. Mångfald berikar samhället: En kulturell och språklig mångfald medför nya tankar, perspektiv och kreativitet. De kan leda till bättre lösningar och utveckling inom olika branscher. Detta berikar samhällets kulturliv och kan också ge ekonomisk nytta.
3. Likabehandling och delaktighet är centrala för samhällets funktion: Likabehandling i utbildningen och arbetslivet samt nyfinländares delaktighet i samhällets verksamhet är viktiga byggstenar för att främja inkludering och delaktighet. Medkänsla och rättvisa spelar en central roll i att värna om mångfald och likabehandling.

Erfarenheter av evenemangen:

”Det hänvisades till detta tema i diskussionerna om utbildningens jämlikhet och likabehandling. Dessutom diskuterades hur bildning också är ett intresse för och förmåga att förstå verkligheten och synpunkterna av

människor i olika situationer.” SuomiAreena/Diskussion om bildning och dess framtid – Finlands Akademi, Bildningsbranschen rf, Finlands universitetsrektorers råd UNIFI rf

”Jenny Orphanou från Finland-Samfundet berättade om rådgivningstjänstens digitala tjänster som möjliggör tillgång till information och delaktighet oberoende av tid och plats. Digitalisering är en fin utveckling och en stor hjälp för många, men vi får inte glömma dem som inte kommer åt digitala tjänster.” Föränderlig utlandsfinländskhet och hopp om en god ålderdom – Jenny Orphanou, Finland-Samfundet

”...projektet tillhandahåller ett forum för att berätta om sina upplevelser av språklig ojämlikhet. Då får även andra en möjlighet att lära sig. Publikationerna tar upp synpunkterna av personer med varierande bakgrund och kan för sin del främja en mer positiv och empatisk utveckling, blomstring och användning av olika former av det finska språket i vardagen.” Webinarium om delaktig språkvetenskaplig forskning – Språkmedvetenhet i vardagsfinskan och förändring projektet

Intervju: Temaårets beskyddare Ungdomssektorn rf, verksamhetsledare Anna Munsterhjelm

Ungas inkludering stärker deras engagemang i samhället

Vad betyder bildning för dig?

För individen är bildning som en möjlighet att skaffa sig de kunskaper, färdigheter och erfarenheter via vilka man kan begrunda världen utanför ens egen livskrets och vardagsupplevelser. Det är förtroende för att man är likvärdig med andra, att ens egna tankar är värdefulla och att man är en viktig del av sin gemenskap. Då kan man också delta i byggandet av en gemensam världsbild.

Ofta behandlas bildning ur ett akademiskt perspektiv, och i dess definition deltar sådana instanser som redan har makt. Unga borde inkluderas i definitionen av bildning för att kunna tjäna in eget bildningskapital. Utan ungas delaktighet i definitionen av samhällets värderingar löper vi risken att de inte engagerar sig i samhället.

Vad gör finländsk bildning speciellt?

Finländare vill ofta framhäva att Finland är en stat som byggts upp genom bildning och utbildning. Utbildning och bildning är dock egentligen utgångspunkten för alla mer utvecklade stater.

Det som särskiljer oss från andra är att vi i någon mån har haft och fortfarande har utbildning som är tillgänglig för alla. Traditionellt sett har vi saknat en djupare indelning i högre och lägre klasser.

Vi är dock inte en så fullständigt jämlik stat som det ofta påstås. Vi pratar ofta om att vem som helst kan avlägga en doktorsexamen i Finland. Det finns dock människor som knappt klarar av grundskolan. Allt är inte möjligt för vem som helst här heller. Vi är inte längre ett särskilt läskunnigt eller utbildat folk.

Hur mår bildningen i Finland just nu?

Bildning uppskattas och anses vara viktigt. Finländarna är dock mer apatiska än tidigare, bland annat i deras rösträttsbeteende och deras medlemskap i medborgarorganisationer. Detta har försvagat de kunskaper och färdigheter samt de sociala aspekter, vars främjande har hört till medborgarorganisationernas uppgifter. Nedgången är långsluttande, men den finns där, och den måste tas på allvar. Vi behöver strukturella åtgärder nu för att nedgången inte ska accelerera.

Hur ser bildningens framtid ut?

Den länge rådande goda utvecklingen i Finland har avtagit, och man kan inte längre automatiskt tänka att nästa generation skulle ha det bättre än de föregående, inte vad gäller bildning och inte heller i allmänhet.

Den på 1970-talet födda generationen är den mest utbildade av finländarna, fysiskt mest frisk och har den bästa ekonomiska ställningen, medan yngre generationer har en sämre ställning. Redan en tredjedel av ungdomarna mår så dåligt att de sannolikt inte kommer att vara arbetsförmögna i vuxen ålder.

Det behövs strukturella och kulturella förändringar för att stoppa denna utveckling, som kan ha en stor inverkan såväl på individernas som på samhällets framtid.

Hur borde bildningen förbättras i Finland?

Utvecklingen av den finländska bildningen bör utgå ifrån ett rättighetsperspektiv – vi bör tillsammans definiera vilka rättigheter till bildning Finland är beredd att garantera åt alla.

Vad är Finlands löfte till alla sina medborgare? Vilka kunskaper och färdigheter vill vi att alla ska ha? När det har beslutats måste man bara komma överens om hur bildningen ska genomföras.

Tema

Från vetenskap till bildning

SI/
VIS/
TYS

3.3 Från vetenskap till bildning

Vetenskap och bildning har ett speciellt, dubbelriktat förhållande. Vetenskapen och dess framsteg skapar en grund för bildning. Vetenskaplig kunskap och forskning främjar bildningen – individens och samhällets andliga och moraliska utveckling – till exempel genom att tillhandahålla redskap och metoder för att skaffa ny information och förstå världen. Bildning är å sin sida ett förhållande för vetenskapens hörnstenar: värderingar, etik och kritiskt tänkande. På så sätt sammanlänkas vetenskap och bildning och skapar en grund för hållbara och progressiva samhällen.

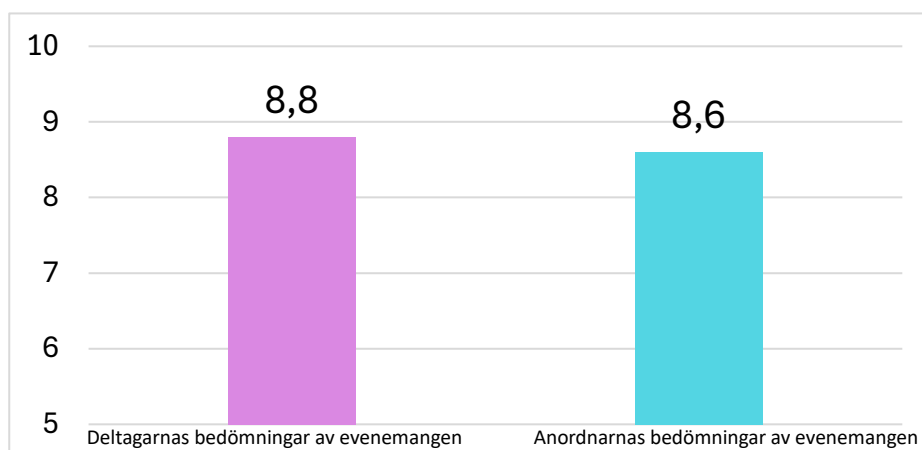
I detta avsnitt presenteras innehållet i evenemang med temat Från vetenskap till bildning närmare samt evenemangens och temats förhållande till bildning. Avsnittets sammanfattning har sammanställts utifrån en innehållsanalys av evenemang med anknytning till temat.

Det rapporterades totalt 60 evenemang som handlade om förhållandet mellan vetenskap och bildning under temaåret. Evenemangen hade sammanlagt 93 187 deltagare. De rapporterade evenemangen uppskattas ha haft en räckvidd på upp till 103 004 personer. Temat Från vetenskap till bildning uppträdde på knappt hälften av alla rapporterade evenemang under temaåret. Det vanligaste parallella temat var livslångt lärande.

I förhållande till deltagarantalet och räckvidden lyckades man ordna Från vetenskap till bildningsevenemangen med knappa resurser. Totalt 994 personer deltog i ordnandet av evenemangen. Evenemangens förverkligade budget var 1 662 262 euro. Man kan säga att evenemangen lyckades utmärkt – både anordnarna och deltagarna gav evenemangen beröm.

994	personer deltog i anordnandet av evenemangen
93 187	deltagare
103 004	nådda personer
1 662 262	summan som använts på att ordna evenemangen (€)

Evenemang med temat Från vetenskap till bildning i siffror

Figur 6. Deltagarnas och evenemangsanordnarnas bedömningar av evenemangen med temat Från vetenskap till bildning. Hur lyckade evenemangen var bedömdes på skalan 1–10.

Det centrala budskapet från evenemangen med temat Från vetenskap till bildning var att vetenskap och bildning går hand i hand. Bildning grundar sig på forskningsdata och är nödvändig för vetenskapen. Under evenemangen presenterades vetenskaplig forskning samt diskuterades den samhälleliga betydelsen av vetenskap och forskning.

Information som producerats med vetenskapliga metoder kan betraktas som bildningens grund – information ger en förståelse av den omgivande världen och människorna däri. Vetenskaplig forskning och uppdatering av informationen sker genom ny forskning, men ny forskning behöver också etablerad information som erhållits genom akademikers och tidigare forskares livsverk.

När bildningen lever med tiden och uppfattningar om jämlikhet och likabehandling uppdateras i vårt samhälle syns denna förändring också i hur man bedriver forskning. Vetenskapens historia behandlar enstaka begåvade kvinnors bedrifter i den mansdominerade vetenskapsvärlden. I dagens läge har kvinnliga vetenskapare i Finland en mer jämlik och en betydligt större roll i forskarsamhället än tidigare.

Vetenskap och bildning har gemensamt en strävan efter att förstå den omgivande världen bättre. Precis som för att skapa bildning behövs det också ödmjukhet, nyfikenhet och medkänsla för att bedriva forskning.

Ofta betraktas forskning som strängt och absolut, och många kopplar inte vetenskap med medkänsla. Medkänsla och mänsklighet är dock också en del av vetenskapen. Ingen kan allt, och även forskaren är en människa och därför felbar. Hatretoriken som förekommer på diskussionsforum på nätet kan såra eller skrämma även vetenskapsmän och -kvinnor. Vissa forskningsobjekt och -teman har medkänslan mer naturligt inbakad än andra, men när man till exempel undersöker de utmaningar som rymdrovers bemöter slås hård vetenskap samman med något mycket mänskligt.

Vetenskapliga bedrifter uppstår inte i ett vakuum. De behöver en möjlighet till diskussion såväl inom forskarsamhället som mellan vetenskapen och de fenomen som undersöks samt vetenskapliga objekt. Interaktionen mellan lärare som använder grundläggande vetenskaplig information i sitt arbete och forskare inom olika branscher kan vara mycket nyttig: Lärare får information om nya forskningsprojekt och vetenskapare utökar sin förståelse av undervisningens vardag. Likaså drar tolkar och översättare samt språkvetare, som behandlar språk ur olika perspektiv, nytta av dialog när de bollar information om forskningsprojekt, aktuella fenomen och praktiska frågor mellan sig.

Både vetenskapen och bildningen ska följa sin tid. Innehåll som skapats med vetenskapliga metoder blir med tiden etablerad information och vishet. Bildade individer och samhällen för det vidare. Det är typiskt för vetenskapens framfart att paradigm förändras och tidigare fenomen börjar granskas i ljuset av ny information.

I civiliserade samhällen får populariseringen av vetenskap och dess fynd en allt väsentligare roll. På så sätt sprids vetenskaplig information effektivt för att ge bränsle till bildningen. Digitaliseringen har en nyckelroll. Under en väldigt kort tid under mänsklighetens historia har en enorm mängd vetenskaplig och icke-vetenskaplig information varit överflödigt och tillgänglig för alla på webben. Förmågan till kritiskt tänkande har blivit ett allt viktigare delområde inom bildningen, eftersom ansvaret för att kontrollera informationens korrekthet till stor del har överförs till mottagaren. Medieläskunnighet och källkritik behövs mer än någonsin.

Teknologiska bedrifter påverkar inte endast spridningen av vetenskaplig information, utan också forskningen. Artificiell intelligens och robotik kommer att ha en stor inverkan på mänskligheten och även vetenskapens innehåll och forskningen. Nya teknologiska framsteg medför alltid etiska frågor, och för att lösa dessa behöver man bildning.

Tre insikter

1. Vetenskap och bildning går hand i hand: Bildning grundar sig på forskning. Den är nödvändig för forskningen. Ny forskning bygger alltid på tidigare forskning och drar nytta av samt utökar den befintliga informationen för att uppnå nya insikter och innovationer.

2. Bildning och vetenskap uppstår inte utan diskussion: Medkänsla och mänsklighet är också en del av vetenskapen. Det behövs ödmjukhet, nyfikenhet och medkänsla för att bedriva forskning. Vetenskapliga framsteg uppstår inte i ett vakuum, de kräver interaktion och diskussion i forskarsamhället samt mellan vetenskapen och dess objekt.
3. Den teknologiska utvecklingen måste bli en del av bildningen: Artificiell intelligens och robotik kommer att ha en stor inverkan på mänskligheten – vi måste förbereda oss för detta, på gott och ont. Ett absolut motstånd till teknologi är lika fånigt som absolut teknoutopism.

Erfarenheter av evenemangen:

”Det absoluta värdet av lärande och kunskap behandlades ingående, eftersom det hade att göra med högskolornas bildningsuppgift och högskolornas roll i att lösa de kriser som hotar jorden.” Seminarium om högskolornas bildningsuppgift i kriser – yrkeshögskolan Haaga-Helia, yrkespedagogiska forskningscampuset 3AMK och Kesto-nätverket

”Vi funderade på produktionen av forskningsdata, informationsanskaffning och uppskattning av det som en del av bildningen. Vetenskap, utbildning och kompetens skapar stabilitet i samhället.” SuomiAreena / Diskussion om bildning och dess framtid – Finlands Akademi, Bildningsbranschen rf, Finlands universitetsrektors råd UNIFI rf

”Vetenskapslägrens programpaket ger barn och unga en upplevelse av vetenskapens bildande väsen.” Vetenskapsläger – Heureka Vetenskapscenter

”Vetenskap, teknologi, kompetens och bildning borde inte konkurrera med varandra. Bildning kanske inte ger direkt numeriskt mätbara resultat, men det gör den inte mindre viktig. Även en utbildad människa kan vara obildad.” Återställning av bildningens ära – Jyväskylä universitet, Resurskloka samfund (Resurssiviisausyhteisö JYU.Wisdom)

”Empati mellan människor, respekt för andra och jämlikhet människor emellan betonades i flera tal under XIV Parkfilosofiveckan. Medkänsla sågs som en väsentlig bildningsfärdighet som man kan lära sig.” XIV Parkfilosofiveckan – Parkfilosofi rf (Puistofilosofia ry)

Intervju: akademiker Ilkka Niiniluoto

Vetenskapen är en motkraft i ett postfaktiskt samhälle

Vad betyder bildning för dig?

Begreppet ”bildning” var länge omodernt, eftersom det ansågs vara snobbigt och elitistiskt. Dess pånyttfödelse markerades år 2006 av 200-årsjubileet för finländsk statsman J.V. Snellmans födelse. Bildning var jubileets tema. Enligt Snellman skulle Finland byggas upp till en bildningsstat där universiteten utökar antalet kritiskt tänkande medborgare och upplyser folket om sanningens och ärlighetens värderingar. Med bildning avses upplysthet, individens mentala kapital och folkets kunskapsbas, allt som man har uppnått genom vetenskap, konst, religion, näringsliv och seder.

Vardagsbildning är inte endast artighet. Här ska jag använda Snellmans definition: bildning omfattar etikett, etik och moral, dvs. förmågan att skilja mellan rätt och fel samt förmåga att använda sina kunskaper för goda ändamål. Bildning är också vilja att lära sig och intresse för världen.

Bildningens grundläggande innebörd är kontinuerlig utveckling och förädling av mänskliga färdigheter. Bildning är en process som individen aldrig får färdig. Denna ständiga utveckling gäller såväl individen som samhället i sin helhet.

Vad är vetenskapens och vetenskaparnas roll i att främja bildning?

Information och kunskap är centrala delar av bildningen vid sidan om etik. Bildning är att använda sina kunskaper för goda ändamål. Vetenskap är fördomsfri produktion och skapande av information. Vetenskap är också en motvikt under en tidsålder utan sanning och bidrar till att skapa kritiskt tänkande medborgare.

Hur ser bildningens framtid ut?

Finland har upprätthållit sin ställning som en civiliserad stat. Skolväsendet, universiteten och konstfostran står på god grund. Men samtidigt som vi firat temaåret för bildning sker det nedskärningar i kulturen och finansieringen av många bildningsinstitutioner. Minskad finansiering och en politisk diskussion där bildningens värde underskattas är betydande hot mot bildningens framtid.

Artificiell intelligens kommer att ha en betydande inverkan på samhället, och dess effekter måste beaktas i fostran och utbildningen. Dess effekt är paradoxal. Å ena sidan underlättar artificiell intelligens människors arbete och vardag i stor skala – de bästa programmen skriver redan bra essäer, dikter och högtidstal. Men läs- och skrivkunnigheten förvittras när den mentala bördan överförs till maskiner.

Bildning kräver ständig omsorg. Vi har väldigt bra bildningsinstitutioner som har åtagit sig ett stort ansvar för att främja bildningen. Nobelspriset i ekonomi gick i år till forskare som framhäver institutionerna. Det har observerats att land med goda institutioner är framgångsrika inom alla delområden, och effekten syns även i ekonomin. Ansvar för bildningen ligger hos var och en, från enstaka medborgare ända till landets regering.

Varför är bildning viktigt?

Bildning är mänsklighetens kärna och samhällets drivkraft för att förbättra världen. Den upprätthåller ett gott samhälle, stöder demokratin och skapar infrastruktur för ekonomiska aktörer. Utan bildning finns det inget organiserat samhälle och ingen välfärd.

Tema

Kultur och konst som bildningens föregångare

SI/
VIS/
TYS

3.4 Kultur och konst som bildningens föregångare

Kultur och konst inspirerar, innoverar och skapar förändring såväl på individuell som samhällelig nivå. Konsten utmanar rådande värderingar och normer och uppmuntrar till kritiskt tänkande och debatt.

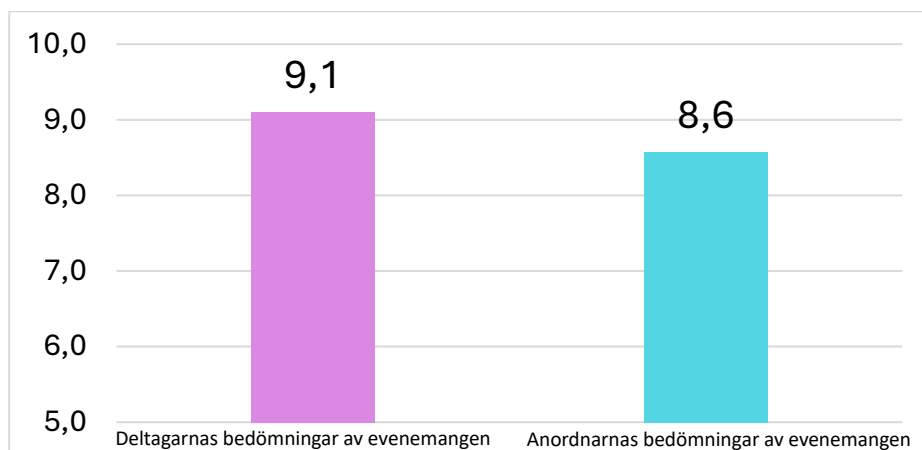
Det ordnades totalt 71 rapporterade evenemang som behandlade kultur och konst som bildningens föregångare under temaåret. Temat uppträdde i 53 % av de rapporterade evenemangen. Evenemang med temat Kultur och konst som bildningens föregångare hade totalt 186 309 besökare. Evenemangen nådde uppskattningsvis 319 798 personer. Deltagarna var mycket nöjda med evenemangen.

I detta avsnitt presenteras innehållet i evenemang med temat Kultur och konst som bildningens föregångare närmare samt evenemangens och temats förhållande till bildning. Avsnittets sammanfattning har sammanställts utifrån en innehållsanalys av evenemang med anknytning till temat.

1 880 personer deltog i ordnandet av de rapporterade evenemangen, och den förverkligade budgeten var 2 224 094 euro. Parallella teman med Kultur och konst som bildningens föregångare var Livslångt lärande (53 evenemang) samt Läskunnighet och dialog (40 evenemang).

1 880	personer deltog i anordnandet av evenemangen
186 309	deltagare
319 798	nådda personer
2 224 094	summan som använts på att ordna evenemangen (€)

Evenemang med temat Kultur och konst som bildningens föregångare i siffror

Figur 7. Deltagarnas och evenemangsanordnarnas bedömningar av evenemangen med temat Kultur och konst som bildningens föregångare. Hur lyckade evenemangen var bedömdes på skalan 1–10.

Kultur och konst har en väsentlig roll i att främja bildning och gestalta framtiden. Under temats evenemang diskuterade man betydelsen av konst och kultur, bekantade sig med konstnärer och andra kulturer samt upplevde konst och kultur till exempel på utställningar och konserter. En viktig del av evenemangen var också att skapa konst – deltagarna fick själva skapa och prova på konstens olika former. Evenemangen representerade ett brett utbud av konstarter, såsom filmer, bildkonst, musik och litteratur.

Konst och kultur ger både individer och samhällen mening. Konst ger individen styrka och frihet. Att skapa konst, till exempel att lära sig spela ett instrument, handlar inte enbart om att utveckla sina tekniska färdigheter. Det är fråga om en bildande process där individen blir en del av större helhet. Konst är ett sätt för oss att hantera svåra frågor. Konst och kultur bygger gemenskap och främjar välbefinnande. Gemenskap och en trygg omgivning är väsentliga för lärandet och bildningen.

Konst och kultur har också en viktig roll i byggandet av framtiden. Konst kan vara en form av aktivism för både individer och samhällen. Museer och kulturinstitutioner kan för sin del främja ekosocial bildning. Genom konst kan man till exempel få människor att fundera på sin egen relation till naturen. Konstens betydelse för bildning och konsten som byggsten för en hållbar framtid kan inte underskattas. Å andra sidan skapar konst vårt kulturarv. Det är viktigt att skydda vårt kulturarv för vårt folks självständighet, framtid och hela samhällets övergripande säkerhet.

I framtiden medför digitaliseringen möjligheter för konsten och kulturen. Den allt mer utbredda användningen av e-material och ljudböcker gör dessa mer tillgängliga och främjar läsarnas och lyssnarnas likabehandling. Digitala verktyg ger många nya möjligheter att bevara och dela kulturarvet. På webben kan vem som helst bekanta sig med arkivmaterial, och man kan också nå nya målgrupper via nya kanaler. 3D-modellering skapar nya möjligheter att förstå historia, men också att gestalta framtiden.

Artificiell intelligens förändrar vårt språk och vår kultur, men verkningarnas riktning och kraft är ännu svåra att bedöma. Språkmodeller baserade på artificiell intelligens kan förvittra vårt språk och tänkande.

Interaktionen människor emellan och medkänsla kommer att bli en allt mer betydelsefull del av vår kultur när maskinerna förändrar den. Konst är ett viktigt verktyg för att utveckla medkänsla. Emotionell intelligens utvecklas genom konst och berättelser. Medmänsklighet och medkänsla kan utvecklas genom kulturella och konstnärliga hobbyer. Konst bygger på erfarenheter och känslor. På så sätt gör den det möjligt att förstå andra perspektiv och erfarenheter av världen.

Konst lär oss att observera och upptäcka. Med hjälp av konst kan människor utveckla sin förmåga att observera omgivningen och lägga märke till detaljer som de annars kanske inte skulle se. Konst uppmuntrar människor till att se saker från olika perspektiv och fästa uppmärksamhet vid små, men viktiga detaljer.

Temaårets evenemang skapade mycket diskussion och insikter kring konstens och kulturens betydelse för bildningen och mänskligheten. Samarbetet mellan olika organisationer för att ordna kulturella evenemang fördjupades. Konstupplevelserna väckte känslor. Verk såldes och det uppstod många nya konstverk. En ny publik fick bekanta sig med olika former av konst och kultur.

Tre insikter

1. Konst och kultur hjälper till att bygga broar mellan individer och samhällen. Konst och kultur skapar mening för både individer och samhällen, främjar välbefinnande och skapar samhörighet.
2. Konst ger upphov till medkänsla: Konst gör det möjligt att sätta sig in i någon annans position samt observera och förstå olika perspektiv och kulturer. Konst och vårt kulturarv hjälper oss att se världen över generationsgränserna.
3. Konst lär oss att observera och upptäcka: Att skapa konst leder inte endast till konstverk. Konst lär en att se och känna samt ge uttryck för sina känslor och erfarenheter på nya sätt.

Erfarenheter av evenemangen:

”Kultur påverkar ens bildning och vad man betraktar som bildning. Kulturkännedom främjar också bildning. En mycket trångsynt människa kan inte vara särskilt bildad.” Vad betyder bildning för mig nu och i framtiden? – Stiftelsen Dialogpaus, som en del av Bra sagt-diskussionsfestivalen

”Kultur och konst är ett uttryck av mänskligt mod och lekfullhet, och de gör det möjligt att bemöta även sådana teman som känns omöjliga. Bildning förutsätter denna typ av mod i en föränderlig värld.” Kirsi Kunnas 100-årsjubileum – samarbetsgruppen för Kirsi Kunnas 100-årsjubileum, koordinator Kulturcentret PiiPoo. (Kirsi Kunnas (1924–2021) var en finländsk poet, barnboks författare och översättare.)

”Artificiell intelligens skapar nya möjligheter: Musik, bilder och konst som skapats med artificiell intelligens visar hur teknologi både kan främja bildning och möjliggöra nya former av kreativitet... Diskussionen om effekten av artificiell intelligens på konstens värde och konstnärens roll är en del av ett mer omfattande övervägande av vad bildning innebär under digitaliseringens tidsålder.” ProCom-dagen 2024 – Artificiellt intelligent kommunikation – ProCom – Föreningen för kommunikationsproffs

Intervju: verksamhetsledare Teppo Ylitalo, Finlands Hembygdsförbund

Talkoarbete är finländsk superbildning

Vad betyder bildning för dig?

Bildning är en led för att utveckla sig själv, ett sätt att finnas i världen. Det är klart att bildning omfattar att man tillägnar sig eller skaffar information. Utbildning räcker inte som definition, bildning är också förmågan att tillämpa sina kunskaper och färdigheter för vårt gemensamma bästa. Bildning är samhälleligt.

Bildning uppstår vid sidan om lärandet i ett medborgarsamhälle, när gemensam organisering och samvaro uppstår. Bildning är att man har vissa spelregler i samhället, en gemensam överenskommelse om hur vi beter oss mot varandra. Jag anser att bildningens betydelse illustreras väl av att vi bestraffar människor genom att utesluta dem ur samhället, och därmed även bildningen.

Bildning är förknippad med ansvar och omfattar ansvarstagande för sig själv, samhället och världen. Ett exempel på detta är att ta ansvar för klimatet. Individen bär inte ansvaret ensam och behöver inte göra det. Det är ändå viktigt att förstå att ens egna handlingar påverkar utvecklingens riktning samt att man deltar och bidrar till att slutresultatet i morgon ska vara bättre än i dag.

Jag vet inte om jag är konservativ eller gammalmodig, men jag anser att bildning också betyder artighet i vardagen. I dagens läge betonar man ofta individens rättighet att vara och bete sig hur man vill, ibland på bekostnad av andras rättigheter. Rätten till att uttrycka sig själv betyder inte att man inte behöver tänka på andra. Det är inte acceptabelt att göra allt eller säga allt.

Vilka särdrag anser du att finländsk bildning har?

Talkoarbete, eller kökkä på österbottniska, är en form av finländsk superbildning. Det är arbete utifrån välvillighet, utan att man gynnas själv. Jag vill se talkotraditionen leva även i framtiden. Gemensamt ansvarstagande och förmåga att se den gemensamma nyttan i arbete och samvaro som talkoarbetet åstadkommer utan att individen får ekonomisk nytta av arbetet. Talkoarbete är den finländska bildningens hörnsten.

Även bibliotek är en viktig byggsten inom den finländska bildningen. Bibliotekssystemet bevisar att vi alltid vill erbjuda människor möjligheter att bilda sig. Biblioteken gör det möjligt att bekanta sig med nya slags synpunkter och information.

Hur ser bildningens framtid ut?

Jag anser att bildning nog värdesätts i Finland, men alltid ser man inte hur vissa handlingar främjar eller förverkligar bildning. Det är alltför lätt att tänka att bildning nog finns och att man inte behöver fundera på det. I en recession är det särskilt viktigt att göra bildningsväsendet synligt, annars är det mycket enkelt att göra nedskärningar i det. Är det möjligt att bildning i framtiden blir oåtkomligt för någon klass eller grupp? Hoppas inte. Det är viktigt att finansiera gräsrotsnivån, såsom fri medborgarverksamhet och biblioteksnätet. Bildning ska vara tillgängligt för alla.

Bildning är en ideologi som förverkligar de ideal som de flesta av oss har om att leva i en gemenskap och ett samhälle. Jag vill hålla fast vid bildningen med all min kraft. Det fint genomförda Temaåret för bildning visar att bildningen inte tar hand om sig själv. Var och en och alla tillsammans måste aktivt främja bildning, såväl på beslutsfattarnas och medborgarsamhällets nivå som genom våra egna val i livet.

Tema

Läskunnighet och dialog

SI/
VIS/
TYS

3.5 Läskunnighet och dialog

Läskunnighet är förmågan att förstå och tolka skriven text samt tillämpa denna information på ett kritiskt och kreativt sätt. Läskunnighet utgör grunden för informationsanskaffning och livslångt lärande. Dialog är å sin sida förknippad med en öppen och respektfull diskussion som främjar förståelse, samarbete och gemenskap. Både läskunnighet och dialog är väsentliga för bildning. De gör det möjligt för individen att vara en aktiv del av samhället och dess utveckling.

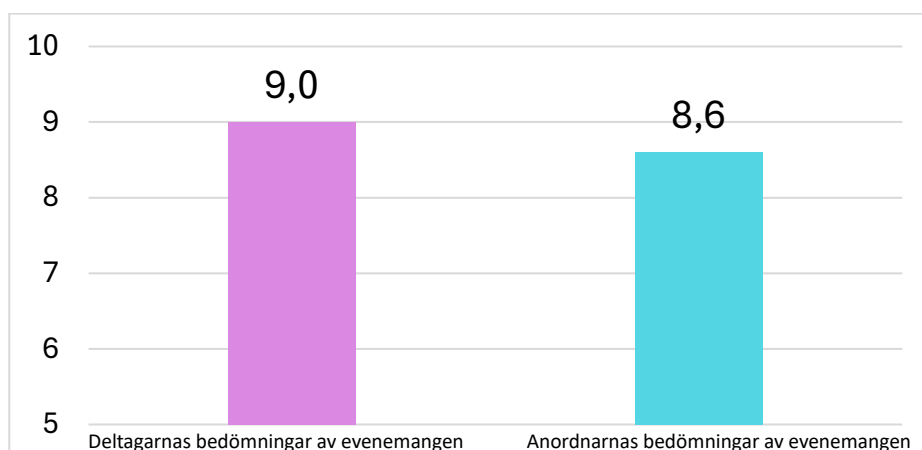
I detta avsnitt presenteras innehållet i evenemang med temat Läskunnighet och dialog närmare samt evenemangens och temats förhållande till bildning. Avsnittets sammanfattning har sammanställts utifrån en innehållsanalys av evenemang med anknytning till temat.

51 % av temaårets rapporterade evenemang handlade om förhållandet mellan läskunnighet och dialog. Under evenemangen länkades Läskunnighet och dialog ofta samman med temana Livslångt lärande och bildning samt Kultur och konst som bildningens föregångare.

Rapporterade evenemang som behandlade läskunnighet och bildning lockade sammanlagt 225 182 besökare. Evenemangen nådde uppskattningsvis över 3 miljoner personer. Det ordnades 69 evenemang med temat Läskunnighet och dialog. Totalt 1 804 personer deltog i ordnandet av dessa evenemang. Det användes 2 218 033 euro för att producera evenemangen. Både anordnarna och deltagarna ansåg att evenemangen var mycket lyckade.

1 804	personer deltog i anordnandet av evenemangen
225 182	deltagare
3 325 787	nådda personer
2 218 033	summan som använts på att ordna evenemangen (€)

Tabell. Evenemang med temat Läskunnighet och dialog i siffror

Figur 8. Deltagarnas och evenemangsanordnarnas bedömningar av evenemangen med temat Läskunnighet och dialog. Hur lyckade evenemangen var bedömdes på skalan 1–10.

Under evenemang med temat Läskunnighet och dialog granskades bildning ur perspektiv såsom olika läskunnighetsuppfattningar, hur man hittar läsglädjen och betydelsen av dialog. Både läskunnighetens och dialogens nivå i det moderna samhället väckte oro. Vi hanterar ständigt stora mängder text, men samtidigt blir läskunnigheten och läsförståelsen sämre. Det ökade antalet digitala verktyg har lett till ett ytligt och splittrat sätt att läsa. Djupgående läsning som kräver koncentration har minskat. Digitala plattformar har möjliggjort dialog mellan en allt större grupp, men dess opersonlighet har lett till en skärpning i debattkulturen.

Läskunnighet är inte enbart förmågan att läsa och förstå text, utan den omfattar många olika färdigheter som är viktiga i dagens värld. Medieläskunnighet är förmågan att förstå och bedöma medier, såsom nyheter, sociala medier och reklam. Med digital läskunnighet avses å sin sida förmågan att använda och förstå digitala enheter och applikationer, såsom datorer, smarttelefoner och internet. Kritisk läskunnighet är förmågan att bedöma och analysera information kritiskt, identifiera tillförlitliga källor och skilja mellan fakta och åsikt. Betydelsen av dessa färdigheter framhävs särskilt i en digital värld med massor av information vars tillförlitlighet varierar. Läskunnigheten utvecklas genom läsning, och därför är det viktigt att finna läsglädjen redan i ung ålder. Bibliotek har en central roll i att främja läskunnighet och läsglädje.

Läskunnighet och läsning är viktiga för utvecklingen av medkänsla och förståelse. Böcker och berättelser ger oss en möjlighet att kliva in i någon annans skor och uppleva världen som de upplever den. Detta hjälper oss att förstå olika livssituationer, kulturer och känslor, vilket stärker vår empati och medkänsla.

I och med utvecklingen av artificiell intelligens börjar läskunnigheten också omfatta vår förmåga att identifiera och bedöma innehåll som producerats med artificiell intelligens. Den medför nya möjligheter för till exempel kommunikationen, men det är viktigt att följa etiska principer och öppenhet i användningen av ny teknologi.

Dialog är det bästa sättet att främja bildning och utvidga ens världsbild. Förmågan till dialog omfattar aktivt lyssnande, att kunna uttrycka sina tankar på ett tydligt och respektfullt sätt samt att förstå och uppmärksamma andra parter synpunkter. Dessa färdigheter hjälper till att skapa en öppen och förtroendefull atmosfär där alla parter känner sig hörda och uppskattade. Goda färdigheter att föra dialog kan förbättra problemlösningsförmågan och kreativiteten när olika idéer förs fram och behandlas konstruktivt.

Medkänsla är en förutsättning för dialog, men också dess resultat. För att en dialog ska vara konstruktiv och betydelsefull, måste parterna uppvisa medkänsla för varandra. Medkänslan ökar genom diskussion när parterna förstår varandra bättre. I en polariserad värld är det nödvändigt att förstå andras perspektiv, även om man själv har en annan åsikt. Detta är svårt att uppnå utan medkänsla.

Läskunnighet och dialog är viktigt byggstenar för bildningen. De öppnar inte enbart dörrar till ny information och förståelse, utan hjälper en också att utveckla hjärtats bildning och medkänsla. Därför är det av största vikt att värna om och utveckla dem.

Intervju: Executive CTO Lassi Kurkijärvi, Sofigate Ab

Excel ger oss inte framgångsrika samhällen – vi behöver bildning

Vad betyder bildning för dig?

Ofta definieras bildning genom dess rationella aspekter, men då glömmar man ofta de känslomässiga aspekterna som är väsentliga för bildning, såsom känslighet och empati samt viljan att förstå någon annan. Bildning betyder inte att man bara tänker rationellt.

På den senaste tiden har jag funderat mycket på artificiell intelligens och om den kan vara bildad.

Bildning är viktigt för att förstå en annan människa. Vi tar element ur böcker vi läst och filmer och konst som vi sett och försöker få någon annan att förstå våra känslor, förhoppningar och drömmar. Ju mer omfattande förståelse man har för kontexten, desto kortare blir avståndet.

Jag tror att utmaningen med artificiell intelligens är att den inte kan förstå dessa undagömda kulturella syftningar som hör till bildningen. Bildning och en civiliserad diskussion omfattar till stor del också empati och känslighet – strävan efter att förstå andra och ta dem och deras olika utgångspunkter i beaktande. Artificiell intelligens saknar denna slags bildning.

Hur ser bildningens framtid ut?

Den ökande populismen och sociala mediernas algoritmer har omvandlat bildning till ett vapen för att främmandegöra andra människor. Att vara obildad ses som en styrka och obildat beteende belönas.

På 1990-talet tänkte jag naivt att internet skulle hjälpa oss att förena världens folk och skapa en global bildning och att vi skulle lösa gemensamma hot tillsammans. Nu känns det som att vi drivs allt längre bort från denna dröm.

Men jag anser att det fortfarande är möjligt för bildningen att utvecklas när jag till exempel ser hur barn samlar på sig allt mer information och skapar globala kontakter över webben.

Bildning är den byggsten som vår gemensamma verklighet står på. Artificiell intelligens möjliggör förgrening av olika gemenskaper, och den kan skapa vilken verklighet som helst. I dagens läge innebär detta både stora möjligheter och stora risker. För att bevara vår gemensamma verklighet måste vi alla arbeta tillsammans i en gemensam kontext.

Vad är bildning i arbetslivet och företag?

Enligt min erfarenhet använder man i till exempel Holland, Sverige och Danmark mycket tid och energi på att överväga varför man gör någonting, vad man gör och på en hurdan framtid man tror. Hurdant slutresultat man tror att verksamheten leder till.

Bildning i arbetslivet är enligt min uppfattning den strategiska blick som ser bortom kortsiktiga fördelar. Detta leder till innovation och konkurrensfördelar som är mer komplicerade än vad enkla indikatorer kan visa. Om man kunde skapa ett fungerande samhälle med Excel, skulle Finland ha haft framgång för länge sedan. Bildning i arbetslivet består av alla de saker som verkar mindre produktiva, men som till slut skapar en blomstrande ekonomi.

Det är ett hot mot bildningen att tänka att till exempel skolans uppgift endast är att producera en viss typ av kompetens för arbetsmarknaden. Bildning ger ingen direkt taktisk avkastning, utan dess nytta blir synlig först senare. Företag och samhället ska koncentrera sig på långsiktig strategisk planering.

Tre insikter

1. Kritisk läskunnighet och digital läskunnighet är viktiga färdigheter: Individer och samhällen ska kunna bedöma tillförlitligheten av innehåll på sociala medier och innehåll som producerats med artificiell intelligens. För detta behöver man kritiskt tänkande och kunskaper i teknologiska möjligheter och hot.
2. Medkänsla är en förutsättning för dialog och dess resultat: Om vi vill ha mer medkänsla i samhället måste vi föra dialog för att förstå varandras synpunkter.
3. Det är värdefullt och även klokt att satsa på bildning ur ett strategiskt perspektiv: Utbildning bör inte ses enbart som ett redskap för att producera en viss typ av kompetens för arbetsmarknaden. Bildning

i sig är värdefullt, och framtidens samhälle kommer att ha ett kompetensbehov som ännu inte går att förutse.

Erfarenheter av evenemangen:

”Vi behöver mångsidiga läsfärdigheter för att kunna arbeta i olika miljöer, som t.ex. digitala miljöer eller möten ansikte mot ansikte. Kritisk läskunnighet uppstår inte av sig själv, utan man måste träna upp den.”
SuomiAreena: Borde skolan förändras? – Jyväskylän universitet

”Under evenemanget ökade människors förmåga att identifiera material som producerats med artificiell intelligens samt dess fördelar och nackdelar. Bildning verbaliserades på ett nytt sätt – bildning i sig är redan ett unikt ord som inte har många motsvarigheter i andra språk. Ordet omfattar till exempel artigt beteende, personlig tillväxt, ett samhällsligt perspektiv, akademiskt lärande och mycket annat. I dialogen övervägde man också hur bildningen och dess behov har utvecklats.” Bildningens julklappsvaka – Esbo arbetarinstitut

”Diskussionen handlade mycket om klickbeten och analysmetoder som används av nyhetsmedierna och som styr bl.a. vilka nyhetsrubriker vi ser. Man sökte inte med avsikt lösningar på de problem som dessa ger upphov till, men i diskussionen lyftes det fram intressanta frågor om till exempel huruvida man har mätt hurdana koldioxidavtryck nyhetsmedier på webben lämnar jämfört med tryckta nyhetsmedier, och om läsarna borde få veta det.” Nyhetsläscirkeln – Taru – Tammerfors universitets forskningscentral för kommunikationsvetenskap

”Genom att läsa andras erfarenheter lär man sig att observera och bättre förstå livets mångfald och känna sympati.” Studier är inte bara för skolan – Pukimäki-Seura Bocksbacka-Sällskapet ry, i samarbete med Bocksbacka bibliotek

Intervju: generaldirektör Minna Kelhä, Utbildningsstyrelsen

Utbildning och bildningen som följer är värdefulla i sig

Vad betyder bildning för dig?

Bildning är ett mycket brett begrepp. Hos individer kan man se bildning som utvecklingsvilja. Bildning är viljan att lära sig och utvecklas, samarbeta och reflektera med andra. Det är viljan att utveckla sitt intellekt, sina färdigheter och sin etik. Bildning omfattar även engagemang i den egna gemenskapen och dess utveckling.

En bildad människa kan reflektera över sitt eget liv och sin livsstil, sina egna tankar, värderingar, handlingar och beslut. Bildning omfattar även förmågan till kritiskt tänkande och ifrågasättande. I vår tid är även till exempel ekobildning viktigt, dvs. bildning som har att göra med miljöskydd och förebyggande av naturförlusten. En del av ekobildning är också en gemensam definition av ett gott liv – hur vill vi leva i framtiden och vad vill vi möjliggöra som ett kollektiv.

Bildning har att göra med rättvisa och jämlikhet, pluralism och respekt för andra. Jag tror inte att vi kunde ha samhällen som kommit långt med dessa utan bildning.

Hur mår bildningen i Finland just nu?

För närvarande värdesätts ekonomin mer än bildning, särskilt i större diskussioner. Det pratas mycket om vad vi har råd med, det söks snabba lösningar på stora problem.

Den finländska bildningens kärna har länge varit avgiftsfri utbildning och jämlikhet i samhället. Tron på utbildning och bildningens egenvärde håller dock på att förvittras. Skolpolitiken har en betydande roll i samhället för såväl bildningen som för demokratin. Genom utbildning skapar man en känsla av delaktighet,

engagemang i samhället och förmåga att vara aktiv i samhället. Om människor inte tror på utbildning eller inte längre anser att det är meningsfullt för dem eller deras barn står vi inför stora samhällsliga problem.

Utbildningens värde bör inte endast se som ett materiellt värde, en möjlighet att få ett bättre jobb och mer lön eller som ett redskap för samhällets ekonomisk tillväxt. Utbildning och den bildning den skapar bör ses som värdefulla i sig.

Vem bär ansvaret för framtidens bildning?

Vi behöver en bildningspolitisk diskussion om hur man vill bygga upp Finland, de nordiska länderna och Europeiska unionen. Det är också viktigt att väcka framtidstron. Det är speciellt viktigt för barn och unga.

Vi måste tänka på rättvisa, såväl ur ett socialt som ett ekonomiskt perspektiv – i synnerhet vad vi har råd med och vad inte, vad vi vill satsa offentliga medel på. Vi behöver metoder för att utveckla medborgarnas kritiska tänkande och digitala läskunnighet samt utveckla debattkulturen i en mer respektfull riktning. Utbildning och kontinuerligt lärande har en ytterst viktig betydelse för att förbättra bildningens status. Vi behöver jämlika möjligheter till utbildning och information om utbildningsmöjligheter som är tillgänglig för alla.

De politiska beslutsfattarna bör bära sitt ansvar i att främja bildningen. Utbildningsstyrelsen och skolsystemet har sina egna ansvar. Lärare är inte ensamma ansvariga för bildningen eller förbättringen av dess tillstånd, men lärare spelar en stor roll inom det praktiska bildningsarbetet. Även familjer arbetar för att utveckla bildningen och modernisera den genom sin fostran. En enda instans ansvarar inte för att utveckla bildningen, och det finns varken snabba eller enkla lösningar för att lösa samhällsliga problem.

Tema

Livslångt lärande och bildning

SI/
VIS/
TYS

3.6 Livslångt lärande och bildning

Livslångt lärande är bildningens hörnsten. Bildning är inte ett statiskt tillstånd utan en kontinuerlig process. Utan kontinuerligt lärande samt tillägnande av ny information och nya färdigheter kan en individ eller gemenskap inte hållas bildad.

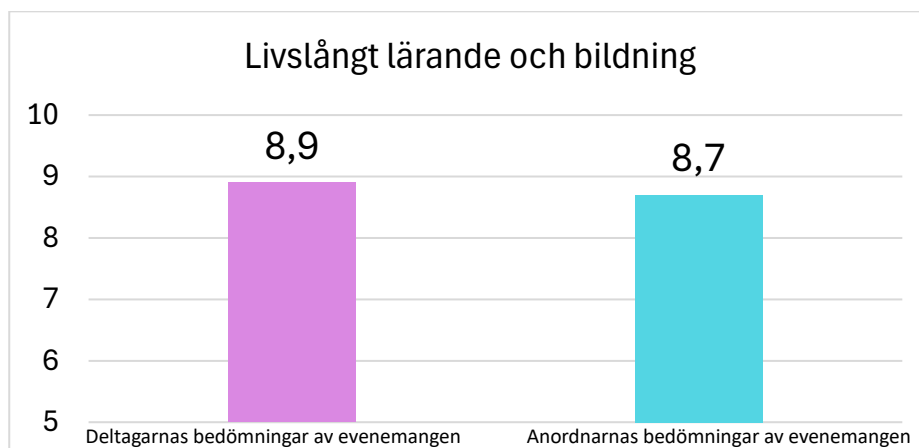
I detta avsnitt presenteras innehållet i evenemang med temat Livslångt lärande och bildning samt evenemangens och temats förhållande till bildning. Avsnittets sammanfattning har sammanställts utifrån en innehållsanalys av evenemang med anknytning till temat.

Förhållandet mellan livslångt lärande och bildning behandlades i upp till 72 % av temaårets rapporterade evenemang. Livslångt lärande sammanlänkades i evenemangen ofta med minst ett annat tema. Oftast behandlades livslångt lärande i samband med temat hållbar framtid.

Det ordnades sammanlagt 97 rapporterade evenemang med temat Livslångt lärande och bildning under temaåret, och de fick sammanlagt 123 145 deltagare. Evenemangen nådde 182 218 personer. Budgeten för att ordna evenemangen var 1,7 miljoner euro, och 1 459 personer deltog i anordnandet av dem.

1 459	personer deltog i anordnandet av evenemangen
123 145	deltagare
182 218	nådda personer
1 764 650	summan som använts på att ordna evenemangen (€)

Tabell: Evenemang med temat Livslångt lärande och bildning i siffror

Figur 9: Deltagarnas och evenemangsanordnarnas bedömningar av evenemangen med temat Livslångt lärande och bildning. Hur lyckade evenemangen var bedömdes på skalan 1–10.

En central observation under evenemangen var att livslångt lärande är bildningens livlina: Bildning förvittras gradvis utan ständig utveckling och nyfikenhet. En människa som vägrar lära sig nytt är obildad.

Skolan och skolsystemet är oskiljaktiga delar av bildningsarbetet, men lärandet fortsätter genom livet: i arbetet, genom hobbyer och interaktion med andra. Det är aldrig för sent att lära sig.

Tillgången till livslångt lärande måste tryggas för var och en, oavsett ålder och bakgrund. Organisationer och institut för fritt bildningsarbete är nödvändiga för livslångt lärande samt jämlika och tillgängliga lärandemöjligheter. Resursnedskärningar äventyrar förutsättningarna för fritt bildningsarbete och medborgarnas möjligheter till livslångt lärande och bildning på många sätt. Bildning håller på att bli en lyxvara.

Sakkunskapen inom livslångt lärande måste stärkas och verksamhetsförutsättningarna stödjas för att var och en ska ha lika möjligheter att utveckla och bilda sig själv. Genom att främja individers bildning skapar man delaktighet och bygger upp samhället: Bildade människor arbetar för sina gemenskapers bästa och för ett bättre samhälle.

Undervisningen bör också allt mer beakta en hållbar framtid i kontexten av livslångt lärande. Man måste kunna stödja lärarnas förmåga att lyfta fram förbindelser inom sitt expertområde för att bygga en hållbar framtid.

Medkänsla får en mycket viktig betydelse i generationsöverskridande lärande och kollegialt lärande. Man kan öva upp sin medkänsla genom berättelser och konst. Kultur och konst är en ytterst viktig del av bildningsfostran. Till exempel musikinstitutens och barnträdgårdsmuseets verksamhet främjar livslångt lärande genom konst.

I dagens läge är digital kompetens och digital läskunnighet väsentliga förutsättningar för livslångt lärande och bildning. Teknologin för livslångt lärande skapar både nya möjligheter och utmaningar. Digitala verktyg och internet gör det möjligt att nå allt större målgrupper och göra informationen mer tillgänglig. Distansundervisning på webben ger bättre möjligheter till dem som bor i glesbygden. E-böcker och ljudböcker har väckt läsglädjen hos nya människor. Digitaliseringen medför också utmaningar. Det kan vara svårt att skilja mellan korrekt och fel information på internet. Man bör inte heller lita på att alla har lika möjligheter och kompetens att använda digitala redskap.

Experter på livslångt lärande betonar att gemenskaper och institutioner utvecklar medborgarnas kompetens, kritiska tänkande, medkänsla och samhällseliga delaktighet. Dessa färdigheter hjälper människor att navigera i en komplicerad värld och aktivt delta i samhällsutvecklingen. Världen förändras snabbt, och därför måste kunskaper och färdigheter uppdateras ständigt.

Tre insikter

1. Det finns ingen bildning utan livslångt lärande: För att uppnå och upprätthålla bildningen måste man vara redo att lära sig nya saker och utveckla sig själv hela tiden.
2. Livslångt lärande är inte möjligt utan organisationer och institutioner: Det behövs omgivningar som tillhandahåller resurser och stöd för livslångt lärande och utveckling: skolor, universitet, bibliotek och det breda fältet av fritt bildningsarbete.
3. När de används rätt kan digitala verktyg göra bildning med tillgängligt: Digitala redskap kan underlätta och utvidga tillgängligheten av information och kultur genom att tillhandahålla en mer flexibel tillgång till stora informationskällor, läromedel och utbildningsmöjligheter.

Erfarenheter av evenemangen:

”Hela dialogen behandlade livslångt lärande genom organisationernas bildningsarbete. Det ansågs vara viktigt att det gör det möjligt för alla att delta, från barn till äldre, och även för samman olika åldrar med hjälp av konst och kultur.” Dialog om styrningsarbetets effekt (Dialogi ohjaustyön vaikuttavuudesta) – Studiecentral Kansalaisfoorumi

”Temat i evenemangets rubrik hävdade att vi inte endast studerar för skolan utan för livet. Detta blev klart på många sätt, från inledningen och talen. Många berättade om sina egna upplevelser av hurdan nytta de hade haft av olika former av lärande, såväl i skolan, arbetarinstitutet, medborgarinstitutet som inom arbetsrelaterad utbildning.” Studier är inte bara för skolan (Opiskelua ei vain koulua varten) – Pukimäki-Seura Bocksbacka-Sällskapet ry, i samarbete med Bocksbacka bibliotek

”Webbutbildning har en stor betydelse för invånare i glesbygden. När orten saknar en enhet som erbjuder utbildning är distansutbildning verkligen ett bra alternativ.” Kouvola höstforum – Arbetsliv och forskning i Sydöstra Finland – Kymmenedalens högskoleförening rf (Kymenlaakson korkeakouluyhdistys ry)

”Det finns en gemensam oro för effekterna av nedskärningarna i finansieringen, som redan syns inom det fria bildningsarbetet. Man måste satsa på en politik för livslångt lärande och samtidigt påvisa verksamhetens samhälleliga effekt. Bildningsarbetet lever på nyfikenheten att lära sig nytt.” Fri bildning som förändringsagent (Sivistystyö tulevaisuuden tekijänä) – Fritt Bildningsarbete rf

”Betydelsen av livslångt lärande – livslångt lärande uppstår inte av sig självt, utan utbildning kräver även finansiering. Yrkesbildning är en form av bildning.” Seminariet om utbildning och bildning ”Temaåret för bildning” – Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ

Intervju: Ari Savikko, grundaren av Finlands Fiskbibliotek

Bildning uppstår inte enbart med pengar, men utan finansiering finns det ingen bildning

Vad betyder bildning för dig?

Bildning förekommer i många former, som själens, hjärtats och förståndets bildning, och som en kombination av alla dessa. Bildning är en livlina för ett fungerande samhälle och fungerande gemenskaper, och via den har man skapat gemensamma spelregler. Bildning syns hos individer i deras förmåga att följa de gemensamma reglerna och förstå olika kulturers seder. Bildning är förståelse av andra kulturer, empati och tolerans för olikheter.

Hjärtats bildning innebär empati och situationsmedvetenhet, förmåga att ta i beaktande det samhälle där man verkar. Hjärtats bildning är alltså att agera rätt på rätt ställe.

Bildning är samhällets grundpelare, och utan den skulle anarki råda. Bildning möjliggör konst, musik och idrott, och utan den skulle vi inte ha grundlagen, ett organiserat samhälle eller gemensamma hobbyer. Bildning återspeglas i varje sektor där människor verkar.

Hur mår bildningen i Finland just nu?

I genomsnitt presterar den finländska bildningen bra i global jämförelse. Tack vare det fria bildningsarbetet och bibliotekssystemet är vi relativt samhällsmedvetna.

Kulturen är en rätt tydlig uttrycksform för bildningen, och varje land har sina egna särdrag. Det finns också skillnader inom Finland – till exempel Lappland har haft sin egen utveckling och har således sina egna särdrag i bildningen. Detsamma gäller i öst och väst.

På det stora hela är bildningens tillstånd i Finland stabilt. Analfabetism och bristande medieläskunnighet är dock oroväckande fenomen som delar folket och försätter människor i en ojämlik position. Vi har dem som lär sig och dem som inte lär sig eller som inte bryr sig om att lära sig.

Nedskärningarna i utbildningen och kulturen kan leda till att andra länder går förbi Finland. Vi har sett att pengar som satsas på kultur och bildning återbetalas mångdubbelt i form av välfärd.

Hur borde bildningen förbättras i Finland?

Enbart pengar ger inte bildning, men bildning fås inte heller utan pengar. För att stärka bildningen i Finland behövs finansiering och den offentliga sektorns ansvarstagande i stödet för kultur och bildning. Utöver finansiering behövs det människor med vision.

Organisationer och den tredje sektorn har en ytterst viktig roll i främjandet av bildning. Finland är det utlovade landet för organisationer, och dessa organisationer drivs främst genom frivilligarbete. Organisationer har en särskilt väsentlig roll i bildningen av dem som bor i glesbygden. Medborgarinstitut, idrottssällskap och andra organisationer utför ett mycket viktigt arbete för bildningen.

Varje individ bör dock bära sitt eget ansvar över sin bildning och sina barns bildning.

Medborgarhörande resultat

Kvs Stiftelsen och Fountain Park Ab genomförde i samband med Temaåret för bildning ett medborgarsamråd i form av en tankesmedja över webben i oktober 2024. Tankesmedjan gjorde medborgarna delaktiga i bildningsfrågan och informerade dem om Temaåret för bildning.

Deltagarna fick komma med idéer med egna ord. När evenemanget framskred var det också möjligt att bekanta sig med de svar som de andra skrivit, bedöma och utveckla dem vidare. Detta gjorde det möjligt att delta även utan att komma med egna utvecklingsidéer.

Tankesmedjan identifierar de mest omtalade saker och det som deltagarna ansåg vara de viktigaste frågorna, men också enstaka toppenidéer. Resultatmättnaden nås vanligtvis efter cirka 400 svar – resultaten från temaårets tankesmedja på webben ger en god inblick i medborgarnas åsikter.

Deltagarna bjöds in till tankesmedjan med temaårets meddelanden, nyhetsbrev och sändlistor och på sociala medier. En inbjudan till tankesmedjan fanns också i samband med Bildning är (Sivistys on) -kampanjen som genomfördes i flera städers kollektivtrafikmedel.

Respondentens svarsstig såg ut enligt följande:

- bakgrundsvariabler
- bildval: Hur ser bildningen ut i dagens Finland och motivering (321 val)
- vad innebär vardagsbildning för dig? (243 svar)
- brainstorming: Vilken utveckling har ägt rum, om bildningens tillstånd är det bästa möjliga år 2030? (611 idéer)
- bedömning: Vilka faktorer är de allra viktigaste med tanke på bildningen (1672 bedömningar)
- Hur kunde saken främjas i Finland? Finns det något som du själv kunde göra? (401 idéer)

Diskussionerna hade totalt 328 deltagare.

Deltagarna representerade alla åldersgrupper. Den största respondentgruppen var 51–60-åringar (28 %). 53 % av respondenterna hade avlagt högskolestudier. Majoriteten av respondenterna (73 %) var kvinnor. Det inkom svar från nästan alla län. De flesta svaren inkom från Nyland (56 %). Deltagarspråket var finska (93 %), svenska (2 %) och engelska (5 %).

Vardagsbildning

För respondenterna innebar vardagsbildning framför allt samverkan och respekt för andra människor. Andra definitioner av bildning som lyftes fram i svaren var lärande och nyfikenhet gentemot allt nytt, symbios med naturen, bildning som överförs från en generation till en annan, jämlika möjligheter för alla, uppskattning av kultur, delaktighet och deltagande, globalitet och multikulturalism, läsning och läskunnighet samt teknologisk och digital utveckling.

Generationsöverskridande vardagsbildning verkar utifrån svaren motsvara temaårets spetsteman på pricken.

- Samverkan och respekt för andra – artighet, bemötande och beaktande av andra människor, diskussion, gemenskap
- Lärande och nyfikenhet gentemot allt nytt – tillsammans och ensam, hela livet, tolerans
- Symbios med naturen – respekt för naturen och främjande av dess mångfald, verksamhet enligt principerna för hållbar utveckling
- Jämlika möjligheter för alla – oberoende av kön, ålder, ursprung
- Från en generation till en annan – familjen som bildningens utgångspunkt, uppskattning över generationerna
- Uppskattning för kultur – aktiv förbrukning av kulturellt kapital

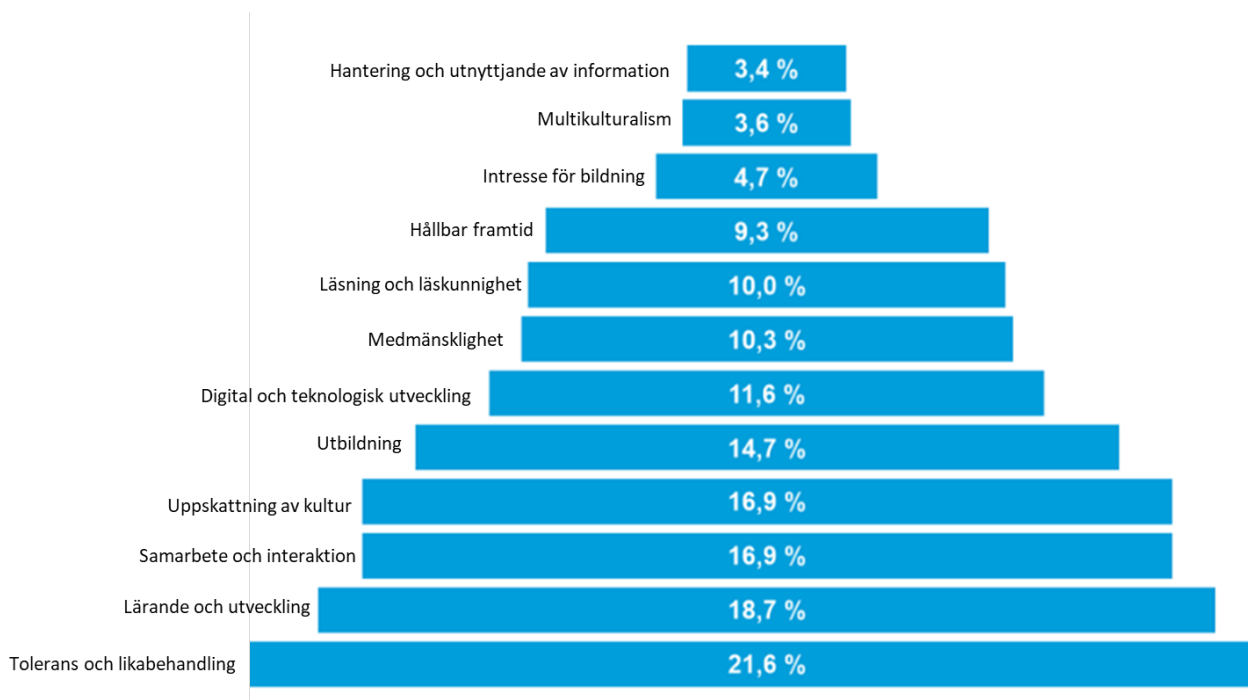
- Globalitet och multikulturalism – förståelse av den omgivande världen och dess inverkan på oss, globala kopplingar och utvecklingsriktningar, intresse för multikulturella teman
- Delaktighet och deltagande – utveckling av olika möjligheter för alla att delta, öppen diskussion
- Läsning och läskunnighet – nyckeln till att bilda sig själv
- Teknologisk och digital utveckling – förtroende och kompetens

Bildningens utvecklingsobjekt för att uppnå bästa möjliga position

Enligt respondenterna är de allra viktigaste utvecklingsobjekten för bildningen likabehandling och tolerans. Utöver dem var de viktigaste lärande och utveckling, samarbete och interaktion, uppskattning av kultur samt utbildning.

Totalt beskrevs 611 utvecklingsobjekt.

Objekten grupperade i en utvecklingspyramid

Figur 10. Vilken utveckling har ägt rum, om bildningens tillstånd är det bästa möjliga år 2030? (n=611)

Respondenterna gav också närmare beskrivningar av sina svar:

- Tolerans och likabehandling – bildning, kultur och lärande hör till alla, förståelse för olikheter, fördomsfrihet, mångfald
- Lärande och utveckling – kontinuerligt lärande, mångfald och jämlikhet, nyfikenhet mot allt nytt
- Uppskattning av kultur – tillgänglig för alla, omfattande stöd för kulturaktörer, förståelse av budskapet
- Samarbete och interaktion – gemensamt lärande, bemötande, konstruktiv diskussion
- Utbildning – uppskattning, likabehandling, satsning på kvalitet
- Digital och teknologisk utveckling – förståelse av hot och möjligheter, förhindrande av digital marginalisering
- Medmänsklighet – medkänsla, omsorg om andra, emotionell intelligens, artigt beteende
- Läsning och läskunnighet – uppskattning av litteratur men även digital läskunnighet
- Hållbar framtid – koppling till naturen, hållbara värderingar, ekologisk dimension, miljögarningar

- Intresse för bildning – gemensam förståelse av bildningens betydelse och innehåll, vardaglighet, egenvärde
- Multikulturalism – stöd för invandrares integration, bekämpning av rasism
- Hantering och utnyttjande av information – användning av kunskap för en bättre morgondag, identifiering av falska nyheter

Viktigaste frågor och gärningar för bildningen

Respondenterna producerade 1 672 idéer om de viktigaste frågorna som gäller bildningen. Respondenterna fick också välja de saker som de själva ansåg vara viktigast av de givna svaren. Dessa val bildade en lista med 15 punkter (i prioritetsordning):

1. Förståelse av bildningens betydelse
2. Hjärtats bildning, dvs. uppskattning av medmänsklighet och mänsklighet
3. Bildningens jämlikhet
4. Tryggande av barns och ungas välmående
5. En hållbar framtid och ombesörjande av planetens välmående
6. Stöd och möjliggörande av kontinuerligt lärande
7. Gemensamt lärande
8. Vetenskapen utvecklar ständigt nya lösningar på olika problem
9. Medkänsla och vilja att förstå någon annan
10. Förbättring av läranderesultat
11. Förståelse för att endast samarbete leder till lösningar
12. Möjliggörande av allas delaktighet
13. Levande evenemang som är öppna för alla
14. Stöd för olika former av kultur
15. Uppskattning av multikulturalism och bortskaffande av rasism från samhället

Svaren återspeglar bildningens mänskliga aspekt. Bildning framträder framför allt ur ett samhälleligt perspektiv: varje medborgare kan stärka samhället och agera för dess bästa. Svaren återspeglar betydelsen av lärande, hållbar utveckling, vetenskap och kultur samt gemenskap.

Respondenternas beskrivningar av hur ska man genomföra de saker som de ansåg vara viktigast i praktiken (på grund av liknande svar har rubriceringen preciserats i förhållande till prioritetsordningen):

1. Bildningens betydelse

- Betoning av att bildning inte är ett elitistiskt fenomen utan något som berör alla
- Aktiv och synlig diskussion om bildning och dess värderingar i skolor, läroanstalter och medier
- Konkretisering av bildningens fördelar för individen och samhället
- Inkludering av samhällsaktörer på olika nivåer i att konkretisera, verbalisera och visualisera bildning: bl.a. skolor, läroanstalter, medier, olika myndigheter, tredje sektorn
- Utnyttjande av förebilder och influencers för olika målgrupper
- Mångsidig konsumtion av kultur ända från barndomen
- Ytterligare framhävande av utbildningens, konstens, vetenskapens och kulturens betydelse – inga nedskärningar i finansieringen
- Framhävande av hur en värld utan bildning ser ut

2. Bildningens jämlikhet (inkl. kontinuerligt lärande)

- Betoning av vardagsbildningens betydelse – så att så många som möjligt kan identifiera sig i den
- Upprätthållande av en flerstämmig debattkultur och betoning av dess vikt

- Möjliggörande av en tillräckligt utbildningsnivå för alla och stöd för allas kontinuerliga lärande
- Betoning av bibliotekens roll för att utveckla läsning och bildning
- Undervisning av medieläskunnighet till olika åldrar
- Ombesörjande av en jämlik möjlighet för alla att delta i kulturevenemang och medborgarverksamhet
- Säkerställande av medborgar- och arbetarinstituts verksamhetsförutsättningar samt distansstudier
- Ibruktage av "bildningens egen läroplan" från och med småbarnspedagogiken
- Upprätthållande av tillgänglig information för alla
- Sammanflätande av bildning med lycka med betoning på "hjärtats bildning"
- Säkerställande av hög kvalitet på public service-mediebolag Yles sändningar
- Erkännande av äldre människors rättigheter och betydelse för samhället

3. Tryggande av barns och ungas välmående

- Stöd för föräldraskapet via rådgivningar och familjearbete
- Förbättring av tillgången till mentalvårdstjänster
- Mindre klasstorlekar
- Möjliggörande av en lång och lekfull barndom
- Uppmuntrande av barns läsning och motionering, mindre smarttelefoner
- Genomförande av "Hela byn fostrar"-verksamhetsmodellen, bl.a. genom bostadsområdets frivilliga ungdomsarbete
- Stärkande av barns och ungas medieläskunnighet
- Omformulering av bildning som "något för barn och unga" till exempel via unga influencers
- Barn och unga bör tillfrågas om hur man borde gå tillväga

4. En hållbar framtid och ombesörjande av planetens välmående

- Introduktion av miljöteman och -gärningar till alla åldrar genom gemensam verksamhet
- Ökning av miljökompetens och verksamhet ute i naturen i utbildningen av olika åldersgrupper
- Gemensamt övervägande av vad som är viktigt för hållbar utveckling
- Ökning av människors förståelse av de konsekvenser deras egna val har och listning av eventuella praktiska åtgärder
- Möjliggörande av deltagande i vardagligt miljötalkoarbete på ett konstruktivt och samarbetsinriktat sätt
- Betoning av forskningens transparens och källkritik samt forskningens betydelse för beslutsfattandet
- Inkludering av den ekosociala bildningens målsättningar i det fria bildningsarbetets innehåll och metoder
- Inkludering av ekosociala värderingar i ekonomiskt beslutsfattande
- Marknadsföring av grön omställning till folket på klarspråk

5. Gemensamt lärande

- Betoning av gemensamt arbete, till exempel talkoarbete
- Förstärkning av medborgarinstitutens anseende
- Framhävande av förenings- och frivilligverksamhet som gemenskaper och inlärningsmiljöer som stöder gemensamt lärande
- Problemlösning genom samarbete
- Grundande av gemensamma utrymmen med låg tröskel i kommunerna
- Medveten ökning av gemensam verksamhet i skolor och läroanstalter
- Betoning av medborgarsamhällets betydelse
- Belöning av föreningar för ömsesidigt samarbete

6. Medkänsla och hjärtats bildning

- Övning av relationsfärdigheter och emotionell intelligens samt tillägnande av en konstruktiv debattkultur från och med småbarnspedagogiken
- Övning av bemötande, lyssnande och förståelse för andra → nya perspektiv
- Grundande av diskussionskretsar som är öppna för medborgarna för reflektion
- Utveckling av empati genom mer läsning
- Möjliggörande av möten mellan olika människor i vardagen, till exempel genom mångfald i bostadsområdenas invånare samt stadsdelars och byars evenemang
- Jämlik representation av olika synpunkter i medierna
- Betoning av vikten av hjärtats bildning och dess innehåll
- Genomförande av projekt för att undanröja hatretorik
- Ordande av temaåret Hjärtats bildning

7. Förbättring av läranderesultat

- Lösning av elevernas motivationsproblem och uppmuntran till lärande
- Högre kravnivå och individuellt beaktande av elever som behöver stöd
- Hörande av lärarnas åsikter om vad som fungerar och vad inte
- Tryggande av tillräckliga resurser för den grundläggande utbildningen
- Avskaffande av störningsfaktorer från undervisningen
- Skapande av tro på en bättre framtid
- Betoning av vikten av läskunnighet
- Satsningar på lärarutbildningen och skälig avlöning av lärare
- Säkerställande av föräldrarnas roll och deras förståelse sitt fostransansvar
- Uppskattning av utbildning och investeringar i den

Sammanfattning

Respondenterna ombads att komplettera meningen "Jag anser att bildning är...". Det inkom 178 svar och de betonade bildningens mänskliga aspekt.

Bildning innebär för deltagarna i första hand medmänsklighet, samarbete, lärande och kompetens samt symbios med naturen och respekt för naturen. Det behövs utveckling i likabehandling, tolerans, lärande och utveckling samt uppskattning av kultur, samarbete och interaktion. Det väsentligaste för bildningen är en gemensam förståelse och vardaglighet: bildning tillhör alla.

Huvudresultat

- Bildning innebär för deltagarna i första hand medmänsklighet, samarbete, lärande och kompetens samt symbios med naturen och respekt för naturen.
- För att uppnå det bästa möjliga tillståndet för bildningen krävs det mest utveckling inom likabehandling och tolerans, lärande och utveckling, uppskattning av kultur samt samarbete och interaktion.
- Det väsentligaste för bildningen är en gemensam förståelse av dess betydelse och vardaglighet, dvs. att göra bildning till något som tillhör alla.

Soppi-turnéutställningen

Unika Bildningens och lärandets vetenskapscenter Soppi

I Kvs Stiftelsens lokaler i Helsingfors ligger det unika Bildningens och lärandets vetenskapscenter Soppi som öppnats för allmänheten 2022. Det är det enda vetenskapscentret i Finland som fokuserar på bildning och lärande.

Soppi berättar Finlands bildningsberättelse och öppnar den samhälleliga debatten om bildningens betydelse. Bildningstemat kopplas i Soppi till fostran och utbildning. Utöver historien och nutiden blickar man i vetenskapscentret också in i framtiden. I Soppi kan man granska utvecklingen hittills och fundera på vart vi vill gå härnäst. Vetenskapscentrets mål är att skapa diskussion och väcka frågor – inte att ge färdiga svar.

Soppis innehåll grundar sig på forskning och har producerats i samarbete med en stor grupp experter. Innehållsplaneringen stöddes av Bildningsworkshoppar (2021–2022), som finansierats ur Sitras (Jubileumsfonden för Finlands självständighet) Bildning+-programmet, och koordinerades av Kvs Stiftelsen. Kvs Stiftelsen bjöd in 30 experter från olika samhällssektorer till workshopparna. Målet med experternas arbete var att öka förståelsen av bildning som en samhällelig uppgift och finna lösningar för att främja den inom pedagogiken och folkbildningen.

Vetenskapscentret Soppi beviljades Vuxenpedagogisk gärning-priset (Aikuiskasvatuksellinen teko) i februari 2024. Soppi är medlem i Finlands vetenskapscentra rf.

Soppi-turnéutställningen under Temaåret för bildning

Som en del av evenemangen under Temaåret för bildning och Kvs Stiftelsens 150-årsjubileum ordnades en historisk turnéutställning i Finland, den allra första med temat bildning. Genom Soppis turnéutställning ville man berätta Finlands bildningsberättelse och öppna en samhällelig debatt om bildningens betydelse.

Soppi-utställningsturnén omfattade 12 orter och 18 utställningsplatser. Turnén innehöll fyra olika Soppi-utställningsmoduler. En av modulerna är avsedd för utomhusevenemang.

De mindre utställningsmodulerna besökte kortvariga evenemang under Temaåret för bildning, såsom Educa-mässan, Vuxenutbildningens forskningsdagar och ProCom-dagen. Den största Soppi-utställningsmodulen besökte åtta orter och tio utställningsplatser. Utställningsplatserna var sinsemellan annorlunda och omfattade bland annat biblioteks-, arbetarinstituts- och universitetslokaler.

På utrikesministeriets initiativ producerades utöver utställningsmodulerna en separat Soppi-utställning för Finlands beskickningar. Utställningen kan ordnas lokalt som en väggaffisch eller en roll up-version.

Turnéutställningens innehåll

Innehållen i vetenskapscentret Soppis utställningar delas in i tre centrala teman:

1. Livslångt lärande – bildningsarbetets historia
2. Bildningens jämlikhet
3. Bildning och ett hållbart liv

Den permanenta utställningens teman upprepades också i turnéutställningen. Den största utställningsmodulen innehöll till stor del samma element som vetenskapscentret Soppis permanenta utställning i Helsingfors. Turnéutställningen innehöll till exempel en tidslinje och Bildningens byggstenar.

Tidslinjen konkretiserar det europeiska bildningsbegreppets grund och utgångspunkter: ideal från antikens Grekland, medeltida katedralskolors historia, upplysningens filosofer och nationalismens uppkomst sammanflätas i dagens bildning. Tidslinjen är hjärtat av Soppis permanenta utställning.

Den största Soppi-utställningsmodulen finns på fyra språk (finska, svenska, engelska, nordsamiska). Förutom utställningens innehåll har även Bildningens byggstenar tillhandahållits på fyra språk för turnén. Bildningens

byggstenar har redan från början varit mycket populära i vetenskapscentret Soppi. Byggstenarna kan användas för att fundera på ens egna värderingar, som startpunkt för diskussion eller för spel.

Turnéutställningen kompletteras med en kortfattad inledning till Soppis teman som man kan lyssna på och som är tillgänglig med QR-kod. Även ljudguidningen finns tillgänglig på fyra språk.

Hugo Simbergs värld och turnéutställningens övriga tilläggsprogram

Det fanns mycket tilläggsprogram på utställningen: Via Kvs Stiftelsen kunde man få tillgång till den virtuella utställningen Hugo Simbergs värld vid sidan om Soppi-utställningen. Finlands Nationalgalleris virtuella utställning presenterar Hugo Simbergs ljuskänsliga, pappersbaserade gouachemålningar från slutet av 1890-talet. Det finns många begränsningar för att hålla dessa verk framme i en traditionell utställning.

Utställningsplatserna ordnade även själva många slags programinnehåll i anslutning till Soppis turnéutställning, såsom skraddarsydda guidade turer för olika målgrupper, uppgifts- och aktivitetspunkter. I Jyväskylä fanns vetenskapscentret Heurekas pop-up vid sidan om utställningen. I Joensuu ordnades bildningsveckorna (Sivistysviikot) samtidigt med utställningen. Programmet under Joensuus bildningsveckor omfattade utöver Soppi-utställningen bland annat föreläsningar och andra publikevenemang.

Besökarrespons – och en blick in i framtiden

Soppi-utställningen fick cirka fem tusen besökare under sin turné. De lokala samarbetspartnernas aktivitet hade ett betydande inflytande på hur många besökare som nåddes och utställningsturnéns framgång på olika håll i Finland.

Utställningen fick rikligt med beröm av både inhemska och utländska besökare. Den positiva responsen framhävde utställningsinnehållens vikt samt utställningens intressanta och aktuella teman. Innehållen ansågs vara tankeväckande och fina. Även den virtuella utställningen Hugo Simbergs värld fick mycket berömliga kommentarer. Besökarna och utställningsplatserna framförde också önskemål om innehållet: det ansågs att till exempel småbarnspedagogiken och medborgarinstitutet borde ha haft sina egna delområden. Dessutom önskades föremål/material att undersöka under uppgifter eller inlärningspaket i samband med utställningen. Turnéutställningens publikrespons har publicerats i Soppis webbnyheter och Instagram-konto.

Bildningens och lärandets vetenskapscenter Soppi i Helsingfors är regelbundet öppet för allmänheten. Enligt överenskommelse ordnar Soppi utställningsguidningar och skraddarsydda evenemang för grupper på finska och engelska. Du kan i fortsättningen bekanta dig med den finländska bildningsberättelsen i Kvs Stiftelsens webbutställning Bildningens tidsresa (Sivistyksen aikamatka) oberoende av tid och plats.

Bildningens och lärandets vetenskapscenter Soppi – mer information och öppettider: tiedekeskussoppi.fi

Soppi-turnéutställning

- 4 utställningsmoduler
- 12 orter
- 18 utställningsplatser
- 1–29 dygn/utställningsplats
- Totalt över 5000 utställningsbesökare

Kvs Stiftelsens Soppi-utställning 2023–2024

utställningstid	utställningsplats
17.11.2023	Framtidsevenemanget AURORA, Levi i Finlands Lappland
26–27.1.2024	Educa-mässan 2024, Helsingfors
7–9.2.2024	Vuxenutbildningens forskningsdagar, Helsingfors universitet
4–26.3.2024	Tammerforsregionens arbetarinstitut, Sampola verksamhetsställe
4–28.4.2024	Åbo universitet, Pedagogiska fakulteten, Educarium
3.5–1.6.2024	Jyväskylä universitets vetenskapsmuseum, Kipinä-galleriet
6.6.2024	ProCom-dagen, Lilla Finlandia, Helsingfors
25–27.6.2024	Promenadcentrum, Björneborgs stad
26.7–3.8.2024	Kimara-scoutläger, Evo i Tavastland
1–2.8.2024	Suomi-skolornas dag, Utbildningsstyrelsen, Helsingfors
7.9.2024	Hyvän tuulen fest, Helsingfors
14–26.9.2024	Huvudbibliotek, Joensuu stad
3–22.10.2024	Huvudbibliotek, Vasa stad
4.10.2024	XVI Internationaliseringsdagarna för allmänbildande utbildning och småbarnspedagogik, Vanda
29.10–17.11.2024	Lapplands landskapsmuseum Arktikum, Rovaniemi
20.11.2024	Framtidsevenemanget AURORA, Rovaniemi
21–27.11.2024	Vetenskapscentret Pilke, Rovaniemi
3–13.12.2024	Stadshusets utställningslokal, Uleåborg

Slutord – Är dammet borta?

Temaåret för bildning, som utlysts av undervisnings- och kulturministeriet, ordnades 2024 mitt under flera kriser och brytningar: världens demokratiska utveckling har stannat upp, klimatförändringen skakar om planeten, vårt land genomgår en ekonomisk kris, extremism lyfter på huvudet och det förs krig i Europa då Ryssland gått till angrepp mot den självständiga staten Ukraina. Bildningen hotas från flera olika håll och obildning tar över världen. Bildningens försvarare behövs mer än någonsin.

Folkupplysningssällskapet lade fram ett initiativ till undervisnings- och kulturministeriet om Temaåret för bildning redan 2021. Målen som ställdes upp för Temaåret för bildning var att skapa en diskussion kring bildning, synliggöra rötterna av vår civiliserade stat, torka av dammet från bildningen och verbalisera bildning i denna dag. År 2021 föregick coronapandemin, och då visste vi ännu inte hur aktuellt temaåret skulle bli.

Temaårets tidsintervall och inspiration var Folkupplysningssällskapets (Kvs Stiftelsen) 150-årsjubileum. Under de senaste 150 åren har Finland blivit en av världens mest framgångsrika stater. Vår hedersuppgift under jubileumsåret var att koordinera detta år av evenemang.

Resultaten av Temaåret för bildning bör granskas med tanke på satsning vs. avkastning. Temaåret ordnades på ett kostnadseffektivt sätt. Folkupplysningssällskapet fick 100 000 euro i finansiering över tre år (2022–2024) av undervisnings- och kulturministeriet. Den årliga finansieringen var cirka 30 000 euro. Folkupplysningssällskapet satsade sin egen finansiering på att ordna Temaåret för bildning. Dessutom uppgick evenemangsansordnarnas sammanlagda insats till över två miljoner euro. Många evenemang ordnades som talko- och frivilligarbete.

Vi skulle säkert ha kunnat göra mer för att nå varje enskilda finländare. Dessutom missade vi säkert de mindre nåbara målgrupperna, dvs. dem som motsätter sig bildning. Med tanke på de tillgängliga resurserna kan vi vara riktigt nöjda med resultaten. Dessutom bör man minnas att arbetet för bildningens framtid fortsätter.

Det ordnades över 200 evenemang under temaåret. Över 200 000 personer deltog i evenemangen på olika håll i Finland och världen. Temaårets evenemang kompletterades av Bildningens och lärandets vetenskapscenter Soppis turné i Finland. Utrikesministeriet skickade dessutom bildningsmaterialet till alla Finlands beskickningar.

På hösten 2024 ordnades en tankesmedja för medborgarna på webben. Tillsammans med trafikbolagen i stora och medelstora städer ordnades "Bildning är..." ("Sivistys on...") -kampanjen, som också var en inbjudan till medborgarsamråd.

Under temaåret satsade man i betydande grad på kommunikation. Räckvidden av temaårets kommunikation uppgick genom evenemangen till över 3,5 miljoner personer. Räckvidden av kommunikationen på sociala medier var över 10 miljoner personer. Dessutom hade framtidsevenemanget Aurora med temat bildning som genomförts tillsammans med public service-mediebolag Yle över 500 000 tittare. Bildning var ett av sommarens spetsteman i 2024 samhällsfestivalen SuomiAreena. Evenemangen fick över 50 000 besökare. Påverkanskommunikationen genomfördes i samarbete med MustRead: Temaåret för bildning lyftes fram i sju journalistiskt producerade artiklar som riktats till kommun- och statsförvaltningens beslutsfattare.

Nyckelpartnererna stödde synligheten av Temaåret för bildning i betydande grad och anslöt sina egna evenemang till det. Till exempel den virtuella utställningen Hugo Simbergs värld inkluderades i vetenskapscentret Soppis turné. Hugo Simberg (1873–1917) var en finländsk symbolistisk målare och grafiker.

Folkupplysningssällskapet stödde produktionen av filmen Stormskärs Maja som en del av sitt jubileumsår. Succéfilmen hade sin premiär 2024 och för sina tittare till bildningens rötter. Den avbildar naturförhållandet, jämlikhetens framsteg – och framför allt tron på att övervinna svårigheter. Den är också den mest sedda nordiska filmen i hela Norden år 2024, eftersom den samlade fler tittare än någon annan film som hade premiär i Norden samma år. Filmens framgång är exceptionell, eftersom det är den mest sedda svenskspråkiga filmen i Finland och den mest sedda finska filmen regisserad av en kvinna.

Temaårets [Sivistys.fi](https://sivistys.fi)-webbplats fungerar som plattform för evenemangsanordnarna. Alla godkända evenemang publicerades i webbplatsens evenemangskalender. Anordnarna fick också anvisningar för att ordna och kommunicera om evenemangen. Språken på temaårets webbplats var finska, svenska, engelska, de tre samiska språken och romani.

Temaårets jubileumskommitté valde sex huvudteman för att betrakta bildningen. Dessa huvudteman var en hållbar framtid, jämlikhet, vetenskap, konst och kultur, läskunnighet och livslångt lärande. Som övergripande teman valdes digitalisering och medkänsla.

Bildningsdiskussionen var tudelad under temaåret. Diskussionen kunde beskrivas som en diskurs mellan två verkligheter. En diskurs behandlar bildning ur ett negativt perspektiv med avseende på ekonomin, besparingar och utarmning. Statens ekonomiska besparingar riktas i synnerhet mot kultursektorn, men också alla andra branscher som verkar under undervisnings- och kulturministeriet. De som betraktade bildning ur detta perspektiv hade också kritik mot temaåret: Bildningens betydelse och verksamheten i anslutning till den borde inte lyftas fram med tanke på att staten samtidigt sparar och tar ifrån dess resurser. Denna diskurs styrde perspektivet mot dagens läge och en sämre morgondag.

Bildningens andra verklighet synliggjordes genom evenemangsårets verksamhet. Detta perspektiv betonar starkt framtiden. Bildningen är starkt integrerad i gemenskaper, medborgarsamhällets aktörer. Bildningen betraktas också som en resurs som hjälper oss genom svåra tider. Resurser diskuterades naturligtvis under temaårets evenemang. Tyngdpunkten låg vid hur individer och gemenskaper kan stärka bildningen och dess betydelse. Här spelade bildningens framtid och hoppet om något bättre en stor roll. Bildning sågs som en mångformig, levande och verksamhetsinriktad resurf.

Man kan säga att bildningens båda verkligheter lever samtidigt. Temaårets centrala budskap var att dessa perspektiv inte borde granskas separat. Bildningen är samtidigt förknippad med institutioner och medborgarsamhället. Båda dessa måste kunna vara verksamma – på så sätt skapar statliga resurser en grund för att stärka den civiliserade staten.

Omformuleringen av bildningen har en stark anknytning till den traditionella uppfattningen av bildning som kompetens som utvecklas genom livet. Men kompetens i sig räcker inte, utan bildning ska framför allt ses som verksamhet för en bättre morgondag. Bildningens omformulering är vår livlina för morgondagen.

Bildningen är den grund utifrån vilken dagens största utmaningar bör lösas: de största utmaningarna är att rädda vår planet och demokratin. Omformuleringen är också förknippad med en vision om att stärka den nationella säkerheten och resiliensen, dvs. kristålligheten under otrygga tider.

Medborgarsamrådet på hösten 2024 producerade över 1 600 idéer om verksamhet för att främja bildning. Deltagarna i tankesmedjan betonade vikten av medmänsklighet och vardagsbildning. Bildningens vardaglighet och klagörande av dess mening för var och en ansågs vara viktigt.

Temaåret för bildning nådde finländarna – även utlandsfinländare – på ett stort område och över åldersgruppernas gränser. Under temaåret strävade man också efter att nå de grupper som eventuellt förbises i bildningsdiskussionen.

Temaåret väckte internationellt intresse. Till Sibelius, sauna och sisu fogades Sivistys (Bildning). Under temaåret uppstod också ett nordiskt bildningsnätverk för att föra den gemensamma diskussionen vidare. Det har också önskats att denna rapport ska översättas till engelska. Det finns ett behov av och efterfrågan på bildning i världen.

Genomslagskraften av Temaåret för bildning kan bedömas först under de kommande åren. Vi hoppas att arbetet för att främja bildning fick ny energi inom samhällets alla sektorer. Förväntningarna om att bildningens betydelse ska erkännas i nästa regeringsprogram är höga. Vi står säkerligen inför svårigheter och utmaningar under de kommande årtiondena. Det viktigaste är att vi tror på framtiden och bildningens kraft.

Bevarandet av vår nation hänger på de kommande generationerna. Vår civiliserade stat måste ge goda tillväxt- och levnadsförutsättningar – och vi alla behövs för detta arbete. Även kritiken mot bildningen bör höras och man bör sträva efter att även inkludera dem som inte bryr sig om bildning. Det viktigaste arbetet utförs i vårt

eget tänkande och våra handlingar. Vi behöver inte göra mer än se oss omkring för att inse vad som händer om utbildning tar över tänkandet. Denna rapport kan vara ett verktyg för alla som är intresserade av att fortsätta arbetet för att främja utbildning.

Ett varmt tack till alla som stöttat och förverkligat temaåret för utbildning!

Ett stort tack går också separat till alla nyckelpartner: Aula Research Oy, Dialogpaus-stiftelsen, Fountain Park Oy, Finlands Nationalgalleri, Kommunförbundet, Läscentrum ry, MustRead, Utbildningsstyrelsen, ProCom – Föreningen för kommunikationsproffs (Viestinnän ammattilaiset ry), Finlands Hembygdsförbund rf, MTV/SuomiAreena, Finland-Samfundet, Solar Films Inc. Oy och Vetenskapliga samfundens delegation.

Dammet har torkats av och samtidigt summerades utbildningen på nytt:

Bildning är en resurs, en grundpelare för den nationella säkerheten och verksamhet för en bättre framtid.

Rapportens innehållsproduktion

Förord – Ordförande för jubileumskommittén för Temaåret för bildning, europarlamentariker Sirpa Pietikäinen; Temaårets beskyddare: president Tarja Halonen och Ungdomssektorn rf

Inledning – VD Lauri Tuomi, Kvs Stiftelsen

Kapitel 2 och 3 – Aula Research Ab

Medborgarsamrådets resultat – Lauri Tuomi och Fountain Park Ab

Soppi-turnéutställningen – Kommunikationsspecialist Kristiina Andreasson, Kvs Stiftelsen

Slutord – Lauri Tuomi

Översättning – Kielipalvelu Kauriin Kääntöpiiri Oy

SI/ VIS/ TYS

2024 Sivistyksen teemavuosi Temaåret för Bildning The Year of Sivistys

Temaåret för bildning utlystes av Finlands undervisnings- och kulturministeriet och firades 2024. Temaåret inföll vid en tidpunkt där världens demokratiska utveckling har stannat upp, klimatförändringen skakar om planeten, vårt land genomgår en ekonomisk kris, extremism lyfter på huvudet och det förs krig i Europa då Ryssland gått till angrepp mot den självständiga staten Ukraina.

Temaårets mål var att skapa en diskussion kring rötterna av vår civiliserade stat, torka av dammet från bildningen och verbalisera bildning i denna dag. Temaåret var ett år av evenemang – evenemangen hade över 200 000 deltagare i Finland och världen över. Bildningens och lärandets vetenskapscenter Soppis turné anslöt sig också till temaåret. Utrikesministeriets beskickningar fick tillgång till bildningsmaterialet och ordet Sivistys lanserades som en gåva till världen. Temaåret koordinerades av Kvs Stiftelsen (Folkupplysningssällskapet rs.) som firade sitt 150-årsjubileum.

Denna rapport presenterar resultaten av Temaåret för bildning. Granskningen delas in i sex teman: en hållbar framtid, jämlikhet, vetenskap, konst och kultur, läskunnighet och dialog samt livslångt lärande. Digitalisering och medkänsla är övergripande teman. Bildning är framför allt verksamhet för en bättre morgondag. Denna rapport är ett underlag för bildningens alla modiga försvarare.